gazete duvar
kitaP.

SAYI: 126 YIL: 3

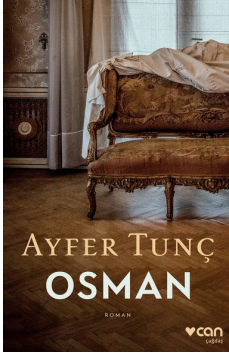

Osman
Can Yayınları'ndan...

ESRA ERDOĞAN

ESRA ERDOĞAN

4 Esra Erdoğan'dan ilk kitap: Kocamın Adı Ağzımın Tadı
soner sert

7 Çağımızın Don Quijote'si: Sahtekâr
beyza ertem

16 Fleur Jaeggy'den kendi hiçliğini izlemek
okan çil

21 Bellekteki yas: Sivas
püren mutlutürk meral

26 Yapısalcıların çağrısına kulak vermek
doğuş sarpkaya

32 Temmuz'a yakılan bir ağıt
ezgi özcan

36 Barış gelecek!
bahar gedik

Yayın Sahibi
AND Gazetecilik ve Yayıncılık, San. ve Tic. A.Ş. adına
Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni
Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü
Anıl Mert Özsoy

Görsel Yönetmen
Özgür Akkaya

Katkıda Bulunanlar
Beyza Ertem, Soner Sert, Okan Çil, Püren Mutlutürk Meral, Bahar Gedik, Ezgi Özcan, Doğuş Sarpkaya, Ezgi Sivrikaya

Yönetim Yeri:
Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul
Santral (212) 3463601, Faks (212) 3463635
e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

gazete duvar
kitaP.

Sayı: 126
Eylül 2020

Merhaba,

Bu sayımızda kapağımıza ilk kitabıyla dikkat çeken Esra Erdoğan'ı taşıdık. Erdoğan'ın ilk öykü kitabı Kocaman Adı Ağzımın Tadı geçtiğimiz günlerde YapıKredi Yayınları'ndan çıktı.

Erdoğan, Kocamın Adı Ağzımın Tadı'nda yer alan öykülerde, dili ustalıklı bir hünerle kullanıyor. Kısa ve sarih cümleler, vurgulu bir diziliş ve ritimle peş peşe dizilirken, güncelde kendine yer bulan sözcükler, edebi olanla nezih bir ortaklık kuruyor. Soner Sert yazdı.

Javier Cercas'ın kaleminden 'Sahtekâr', Everest Yayınları tarafından okurla buluştu. Kurmacanın gücüne inandığını dile getiren Cercas, gerçek bir hayat hikâyesinin peşine düşerek bir sahtekârın yarattığı 'sahte hayat'ın içine hapsolmuş gerçekleri araştırıyor. Cercas'la birlikte Enric Marco örneği üzerinden birçok şeyi gözden geçiriyor, kendi inançlarımızı sorguluyoruz. En çok da gerçek ve yalan arasında nerede durduğumuzu... Beyza Ertem inceledi.

Fleur Jaeggy'nin kaleme aldığı XX'in Erkek Kardeşiyim, Şemsa Gezgin'in çevirisiyle Can Yayınları tarafından yayımlandı. Avrupa edebiyatının önemli yazarlarından biri olan Jaeggy'nin aile ve ailevi ilişkiler üstünden toplumu ve dünyayı anlatmaya çalışması, her şeyden öte, bunu kendine has bir zeminden kurması hepimizde yeni sorular yaratıyor. Okan Çil kaleme aldı.

Ozan Çavdar'ın İletişim Yayınları'ndan çıkan Sivas Katliamı: Yas ve Bellek adlı kitabı, akademik olarak bir ilke imza atıyor: Sivas'ta hayatını kaybeden insanların yakınları ve aileleri ile görüşüp, bire bir onların ağzından ve dilinden ortaklıklarını, farklılıklarını, yaslarını, travmalarını, en önemlisi de çalışmanın temel derdi olan belleklerini bir akademik çalışmada kullanan ilk örnek bu kitap. Püren Mutlutürk yazdı.

Gérard Genette'nin, Marcel Proust'un ünlü eseri 'Kayıp Zamanın İzinde'yi incelediği kitabı 'Anlatının Söylemi', Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlandı. Genette, 'Anlatının Söylemi'nde yapısalcılığın katkısını da sınırlılıklarını da ortaya sermeyi başarır. Edebi eserin öncelikle kendinden yola çıkarak değerlendirilmesi gerektiği konusundaki ısrar, okurun kitabı doğru bir şekilde yeniden üretmesini sağlayacak bir öğüde dönüşür. Tabii, tarihselliği göz ardı eden, eserin bulunduğu çağla ilişkisini görmezden gelen, sadece yapıyla ilgilenen bir yöntemin yetersizliklerinin olduğunu da kabul etmeyi de unutmadan! Doğuş Sarpkaya'nın kaleminden...

Gazeteci-yazar Cenk Mutluyakalı, geçtiğimiz hafta Kor Yayınları etiketiyle okurla buluşan romanı Salıncak'ta sakladığımız, belki de unuttuğumuz ama acısı taze bir mücadelenin izini sürüyor. Ezgi Özcan inceledi.

Marifet iltifata tabidir.

İyi okumalar...

Anıl Mert Özsoy

Önceki sayıda;
Mehmet Özkan Şüküran...
Yaşadım, okudum, yazdım ya da tersi...

Esra Erdoğan'dan ilk kitap: Kocamın Adı Ağzımın Tadı

Geçtiğimiz günlerde Yapı Kredi Yayınları'ndan Esra Erdoğan'ın ilk öykü kitabı Kocaman Adı Ağzımın Tadı yayımlandı. Erdoğan, Kocamın Adı Ağzımın Tadı'nda yer alan öykülerde, dili ustalıklı bir hünerle kullanıyor. Kısa ve sarih cümleler, vurgulu bir diziliş ve ritimle peş peşe dizilirken, güncelde kendine yer bulan sözcükler, edebi olanla nezih bir ortaklık kuruyor.

soner sert

> Geçtiğimiz günlerde Yapı Kredi Yayınları'ndan Esra Erdoğan'ın ilk öykü kitabı Kocaman Adı Ağzımın Tadı yayımlandı. Erdoğan, yazarlığa -iyi ki- ilk kitabıyla başlayan isimlerden...

İlk kitap, gerek edebi türde, gerekse de yazın alanının farklı türlerinde olsun, her daim zordur. Yazarının telaşı, herkese yüreğini açıyor olma tedirginliğiyle birleşip, bir çığ etkisi gibi günden güne büyürken, bir an önce okura seslenme gayretiyle de peşi sıra ilerler. İlk değerlendirmeydi, editörlüktü, düzeltiydi, kapak seçimiydi, arka kapak yazısıydı, fiyatının makul olup olmamasıydı derken, "o kutlu gün" kapınızı çalıverir. Edebiyatımızın usta isimleri, bütün bu sürecin çoğu zaman pişmanlıkla sonuçlandığını, yazarların "ikinci kitaplarını yayımlayarak yazarlığa başlaması gerektiğini" söyler.

Geçtiğimiz günlerde Yapı Kredi Yayınları'ndan Esra Erdoğan'ın ilk öykü kitabı Kocaman Adı Ağzımın Tadı yayımlandı. Erdoğan, yazarlığa -iyi ki- ilk kitabıyla başlayan isimlerden…

Erdoğan, Kocamın Adı Ağzımın Tadı'nda yer alan öykülerde, dili ustalıklı bir hünerle kullanıyor. Bir klişeye sığınmak gerekirse, "ilk kitaptan beklenmeyecek bir olgunlukla". Kısa ve sarih cümleler, vurgulu bir diziliş ve ritimle peş peşe dizilirken, güncelde kendine yer bulan sözcükler, edebi olanla nezih bir ortaklık kuruyor. Erdoğan, derdini anlatırken dilin olanaklarını, kullanım alanlarını genişletiyor, hikâyesini tasarlarken kurduğu dünyayı kendine has kelimelerle aktarıyor. Ritim, var olan atmosferden kopup, ayrı bir dünyaya savrulmanıza izin vermiyor. Sarkmayan, gereksiz ayrıntılara boğulmayan, sade bir anlatımla kısa öykü türünün en gözde örnekleri sunuyor, yazar.

Dili keskin ve bitirim fakat arabeske, kuru bir öfkeye sığınmıyor. İlmek ilmek örülü, kelime kelime gerçek… "Annem dünden inat. Darboğaz. Ayak diredi. Gergin ayak izleri evin her yerinde. Leke leke…"

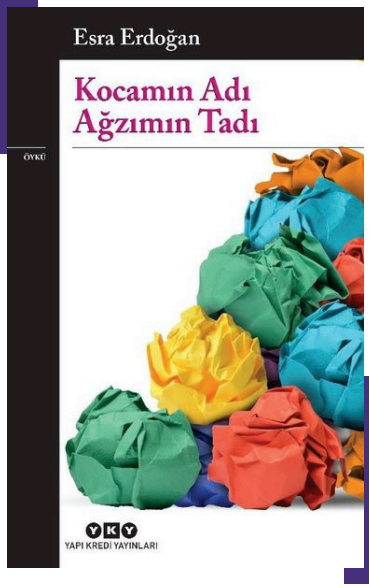

Kocamın Adı Ağzımın Tadı ,
Esra Erdoğan, 88 syf.,
Yapı Kredi Yayınları, 2020.

Erdoğan’ın dili, sade ve enerjik. Vurgulu fakat asla sinik değil.

Erdoğan’ın dili, sade ve enerjik. Vurgulu fakat asla sinik değil. Kitaba ismini veren öykünün bir bölümünde yazar, çalışmanın hemen tamamında fark edileceği üslubunu harf harf kuruyor. “Yetişin komşular, duaları tutanlar! Bir ucundan tutun da, şu acıyı, şu çürümüş, kurtlanmış, şu bir dünya lafı, şayet bildiğiniz daha korunaklı bir yer yoksa, yedi dula dağıtılan, iyi niyetlerle okunmuş tuz torbalarına gömelim. Hayatla sarısabır arasında beklemede duran kadınlıklarını, kat kat entariler altında tutan dulların aşlarına kattıkları tuz, hangi safraları akıtır, eğilip bir bakalım diyorum. Kötü mü ediyorum?”

Bahse konu olan kitapta yer alan öykülerde yazar, yüzeyde gibi görünen küçük detayları irdeliyor, çekip çeviriyor, gittikçe derine uzanıyor. Her teftiş bir hüzün barındırıyor günün sonunda. Keyifliymiş gibi görünen ikili ilişkiler, ailelerin girdaplı yapıları, öteye savrulmak zorunda kalan küçük yaşamlar ayyuka çıkıyor. Duygular asla sağaltılıp, sündürülmüyor. Olduğu gibi, yaşamda nasıl karşılığı varsa, öyle, hızlıca gerçekleşip, bitiveriyor.

Erdoğan, karakterlerine bir erdem biçmiyor. Onları sütten çıkmış ak kaşık gibi sunmuyor. Mevcut durum içinde ele alıp, yer yer kısa betimlemelerle, yer yer de diyalogla anlatıp geçiveriyor. Kitapta yer alan öykülerin, en belirgin özelliği de bu. Yaşamın sahici yanı korunurken, Erdoğan yarattığı dille yeni bir yaşam üretiyor. Heybesinde taşıdıklarını, kıyıda köşede kalmışları, kendi perspektifinden anlatıyor.

Çağımızın Don Quijote'si: Sahtekâr

Javier Cercas'ın kaleminden 'Sahtekâr', Everest Yayınları tarafından okurla buluştu. Kurmacanın gücüne inandığını dile getiren Cercas, gerçek bir hayat hikâyesinin peşine düşerek bir sahtekârın yarattığı 'sahte hayat'ın içine hapsolmuş gerçekleri araştırıyor. Cercas'la birlikte Enric Marco örneği üzerinden birçok şeyi gözden geçiriyor, kendi inançlarımızı sorguluyoruz. En çok da gerçek ve yalan arasında nerede durduğumuzu.

beyza ertem

> Çağdaş dünya edebiyatının önemli isimlerinden Javier Cercas, çok yönlü bir yazar. Öykü, deneme, makale ve roman türünde verdiği eserlerin yanı sıra gazete yazarlığı yapmakta ve Gerona Üniversitesi'nde İspanyol edebiyatı dersi vermekte.

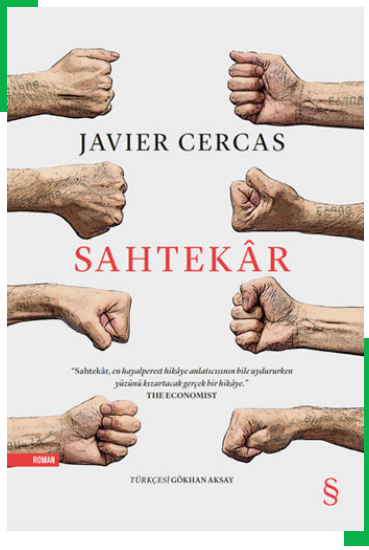

Sahtekâr,
Javier Cercas, Çev: Gökhan Aksay
440 syf., Everest Yayınları, 2020.

İspanyol edebiyatı yazarı ve profesörü Javier Cercas'ın yankı uyandıran eseri 'Sahtekâr', Gökhan Aksay'ın çevirisiyle Everest Yayınları tarafından yayımlandı. Cercas, kendisine kurmaca bir mazi yaratarak herkesin saygısını ve hayranlığını kazanan Enric Marco'nun hayat hikâyesini, onunla gerçekleştirdiği mülakatlar üzerinden ve farklı perspektiflerden bakarak anlatıyor. Büyük bir oyunun perde arkasını aydınlatırken okurunu da tartışmaya dahil ediyor: Enric Marco gibi sahtekârlar da anlaşılmayı hak ediyor mu?

Çağdaş dünya edebiyatının önemli isimlerinden Javier Cercas, çok yönlü bir yazar. Öykü, deneme, makale ve roman türünde verdiği eserlerin yanı sıra gazete yazarlığı yapmakta ve Gerona Üniversitesi'nde İspanyol edebiyatı dersi vermekte. On dört dile çevrilen, birçok ödül kazanan ve aynı zamanda yazarın Türkçeye çevrilen ilk kitabı olma özelliğini taşıyan üçüncü romanı 'Salamina Askerleri'nden sonra adından sıkça söz ettirdi Cercas. Onu, daha çok dilimize çevrilmiş romanlarıyla, 'kurmaca yazarı' kimliğiyle tanıyoruz. Kendisi de kurmacanın gücüne inandığını dile getiren yazar, bu defa gerçek bir hayat hikâyesinin peşine düşerek Enric Marco'yu kaleme almış. Fakat bu 'gerçek hikâye', aslında kurmacanın ta kendisi. Bir sahtekârın yarattığı 'sahte hayat'ın içine hapsolmuş gerçekleri araştırıyor Cercas. Kitabın başından sonuna dek şeffaf bir duruş sergilemiş. Zihninden geçenleri, kitabı yazma sürecini, hislerini, izlenimlerini, ikilemde kaldığı anları okurla paylaşmış. Bu samimiyet, okura, yazarla birebir muhatap olduğunu hissettiriyor. Cercas'la birlikte Enric Marco örneği üzerinden birçok şeyi gözden geçiriyor, kendi inançlarımızı sorguluyoruz. En çok da gerçek ve yalan arasında nerede durduğumuzu.

Bu kitabı yazmak istemiyordum. Neden yazmak istemediğimi de tam olarak bilmiyordum (...)”

Kitabın giriş cümleleri, okuru henüz hikâyenin başında yakalayacak türden. Hem anlatılacak hikâyeye yönelik merak uyandırıyor hem de yazarın Marco’nun hikâyesini yazmak hususunda ikilemde kaldığını ortaya koyuyor: “Bu kitabı yazmak istemiyordum. Neden yazmak istemediğimi de tam olarak bilmiyordum (...) Sonunda bu kitabı unutamamış olsam da, bu süre boyunca başka iki kitap yazdım. Aslına bakarsanız, o iki kitabı yazarken, bir anlamda bu kitabı da yazıyordum. Belki de, bir anlamda, bu kitap beni yazıyordu.” (s. 11)

Cercas, kitabın birinci bölümü “Soğanın Kabuğu”nda, bu kitabı yazmaya nasıl karar verdiğinden bahsetmiş. Sancılı bir süreç bu. Hatta karar verme sürecinin, kitabı yazma sürecinden daha sancılı olduğunu söylemek mümkün. Enric Marco gibi bir sahtekârın hikâyesini ‘gerçekçi’ yazmak yahut ‘gerçek bir hikâye’ olarak sunmak, kolay iş değil. Cercas, bu kitabı yazmak istememe sebebinin ‘korku’ olduğunu söylüyor. Bunu belirttiği kısım kitabın ilk sayfasında yer alsa da, kitabının ilk paragraflarının yazdığı son paragraflar olduğunu ifade etmiş. Tam da bu nedenle bu kitabı yazma isteğine karşı uzun bir süre neden direndiğini, kitabını tamamladığı sırada çok daha iyi bilmekte, anlamlandırabilmektedir.

DOĞRULARLA YOĞRULMUŞ YALANLAR

Kimdir Enric Marco? Yıllarca Hitler Almanyası’nda kaldığını, Nazi kampından kurtulduğunu, ülkesinde Franco rejimiyle mücadele ettiğini iddia eden Barselonalı bir sahtekâr. İddiaları sayesinde halkın güvenini ve saygısını kazanmış, İspanya İç Savaşı sonrasında onurlandırılmış. Üç yıl boyunca, kamptan kurtulan İspanyolların kurmuş olduğu Amical de Mauthausen’de

“

Enric Marco gibi bir sahtekârın hikâyesini ‘gerçekçi’ yazmak yahut ‘gerçek bir hikâye’ olarak sunmak, kolay iş değil.

yöneticilik yapmış. Sürgüne gitmediği ve Nazi kampında bulunmadığı Benito Bermejo tarafından ortaya çıkarılana dek, yüzlerce konferans ve mülakat vermiş.

Peki ‘gerçek’ Enric Marco kimdir? Annesi akıl hastanesine kapatılmış, onun sevgisinden yoksun büyümüş bir çocuk. Herkes gibi sevilmek, beğenilmek, sayılmak istemiş. Ortalama bir hayatı ‘kahramanca’ yaşanmış bir hayata çevirmiş. Kendisini, ‘hafıza sektörünü kullanarak’ ülke tarihinin bir simgesi hâline getirmiş. Almanya’ya gitmiş gitmesine fakat Almanya’nın savaşı kaybedeceği anlaşıldığında orayı terk etmiş. Franco rejiminde her İspanyol nasıl yaşadıysa o da öyle yaşamış. Franco öldüğünde ise özgürlüğün dönüşünü kutlamış, cumhuriyetçi gençliğinin üzerindeki toprağı atarak ‘kurmaca geçmişini’ inşa etmeye başlamış. Doğum tarihini bile, İkinci İspanyol Cumhuriyeti’nin ilanından ‘tam’ on yıl önceye denk gelsin, böylece ülke tarihiyle kişisel tarihi arasında bağ kursun, insanları daha kolay etkileyebilsin diye değiştirmiş Marco.

Cercas, Enric Marco’nun geçmişini kurmacadan arındırmak niyetindedir; kendi tabiriyle, tıpkı bir soğanın kabuğunu soyar gibi yapacaktır bunu. Önce onu tanıyanların görüşlerine başvurur, onunla ilgili çekilmiş filmi değerlendirir. Sonra onunla görüşmeye, kayıt yapmaya başlar. Arşiv belgelerini araştırır. Bir yanlış bütün doğruları götürebilir mi? Bir yalan gerçeklerle inşa edilebilir mi? Cercas ve Marco’nun ilişkisi, bu sorular üzerine inşa edilir. Cercas’ın özellikle üzerinde durduğu nokta, Marco’nun geçmişindeki hakikat parıltılarıdır: “Ya gerçeklik? Gerçeklik, Marco’nun biyografisini soğanın kabuğu misali kat kat soyarken keşfettiğim üzere, bu yalan silsilesinin doğrularla yoğrulmuş olduğudur.” (s. 105)

> Cercas, Enric Marco'nun geçmişini kurmacadan arındırmak niyetindedir; kendi tabiriyle, tıpkı bir soğanın kabuğunu soyar gibi yapacaktır bunu.

Defalarca, Marco'yu yeni bir âlem, yeni bir kimlik kurma hususunda Don Quijote ile ilişkilendirdiğini söylüyor Cercas. "Don Quijote'nin hem komik hem de kahraman, hem aklı başında hem de deli olması gibi, hem düzmece hem de gerçek bir kahraman, hem kahraman hem de alçak bir adam olamaz mı?" (s. 400) diyor onun için. Alonso Quijano değil, Don Quijote olmak istemiş, Katalan gençlerinin kendisini hayranlıkla sevmesini, kahraman olarak görmesini arzulamıştı Marco. Üstelik anlattıklarında doğruluk payı da vardı, ülkesine hizmet etmişti. Bu nedenle, yalanları ortaya çıktıktan sonra dahi, hakkının teslim edilmesini talep etti.

ANLAMAK HAKLI ÇIKARMAK MIDIR?

Bu kitapta, Marco'yu kurtarmak için elinden geleni yaptığından şüpheye düşer Cercas. Çünkü anlamak ve hak vermek arasındaki ince çizgide gidip gelmektedir. Deneme üslubuyla kaleme aldığı, felsefi anlamda farklı konuları sorguladığı satırlarda, tarih ve siyaset üzerine düşünmeye de sevk eder okuru. Tarihin zaten bu tarz sahtekârlar üzerinden ilerlediği fikrini akla getirir. Marco gibi foyası ortaya çıkarılmamış, saygın bir şekilde yaşamaya devam eden sahtekârların var olabileceğini düşündürür.

Cercas, asıl sorumluluğumuzun 'anlamak' olduğunu söylüyor. Düşünce ve sanatın, bizim sınırsız, muğlak ve çelişkili çeşitliliğimizi ortaya çıkararak, böylece yaradılışımızın haritasını çizerek, ne olduğumuzu keşfetmeye çalıştığına inanıyor. Örneğin, Shakespeare ya da Dostoyevski'nin, en ücra köşesine kadar ahlaki labirentleri aydınlatmakta olduklarını, psikopatlara ve zalimlere karşı merhamet duymamızı sağladıklarını düşünüyor.

“

Marco’yu kurtarmak için elinden geleni yaptığından şüpheye düşer Cercas. Çünkü anlamak ve hak vermek arasındaki ince çizgide gidip gelmektedir.

Cercas, Teresa Sala adlı kadının mektubunda Marco için söylediği, “Onun davranışını haklı çıkaracak gerekçeler aramaya kalkarsak, kurbanların mirasını anlamamış ve aşağılamış oluruz” (s. 17) cümlesinden çok etkilenir. Aklına Primo Levi’nin “Anlamak, haklı çıkarmakla özdeşleştiği ölçüde, vuku bulan şey anlaşılmamış olabilir”[1] ifadesi gelir. Cercas, anlamak, haklı çıkarmak demekse, kimsenin Enric Marco’yu anlamaya kalkışmaya, böylece onun yalanını haklı çıkarmaya ve kibrini beslemeye hakkı var mı, diye düşünür. Marco’nun hakikatine kurmaca üzerinden ulaşmak mümkün değildi. Yalnızca hakikat üzerine inşa edilmiş, yaratıya ve fanteziye yer vermeyen bir hikâyeyle ulaşılabilirdi. Fakat, Marco’nun tam anlamıyla ‘gerçek’ olarak nitelendirilebilecek hikâyesi, hiçbir zaman bilinemeyecekti. Claudio Magris de kendisine, “Enric Marco’nun mahrem hakikatini, onun bir hayat yaratma ihtiyacını asla bileme-yeceğiz” demişti. Fernando Arrabal, yalancının hikâyesini yalan söylemeden anlatmanın mümkün olmadığını vurgulamıştı. Bu durumda, bu kitabı hiçbir şekilde yazamazdı Cercas, bunun bir yolu yoktu. Bir süre kitap yazma fikrini böylece rafa kaldırdı. Yeniden gündeme aldığında ise, hâlâ iyi yalancıların sadece yalanlarla değil, gerçeklerle de iş gördüklerini ve büyük yalanların küçük gerçeklerle imal edildiğini düşünüyordu. Bu bağlamda, Marco’nun anlattıklarını derinlemesine analiz etmiş. Daha önce onu tanıyanlardan, Marco’nun en sık kullandığı sözcüğün ‘gerçekten’ olduğunu öğrenmiş. Onunla gerçekleştirdiği bir mülakatın sonunda ise, hiç ‘gerçekten’ sözcüğünü kullanmamış olması dikkatini çekmiş. Bu küçük ama mühim detay, Marco’nun bir zamanlar ‘kahraman’ kimliğiyle yaptığı konuşmalarla yazar Cercas karşısında

1-Primo Levi, bu ifadeyi, Bu da Bir İnsan’da, Auschwitz’e ya da Auschwitz’deki deneyimine değindiği satırların arasında kullanır.

> Albert Camus'nün "Kimdir asi insan?" sorusuna "Hayır diyen insandır" cevabını vermesinden yola çıkıyor Cercas.

yaptığı konuşmanın farkını manidar bir şekilde ortaya koyuyor.

HAYIR DİYEN İNSAN

2012 yılında Cercas'ın bu kitabı yazmaya başlamasına kısa bir süre kala, Le Monde gazetesi, bir grup yazardan, yazmakta oldukları şeyi en iyi tanımlayacağını düşündükleri bir sözcük seçmelerini ve bir sayfalık bir yazıyla bu seçimin gerekçesini belirtmelerini istemiş. Cercas, 'hayır' sözcüğünü seçerek bir yazı kaleme almış. Bu yazıyı kitaba da yerleştiren yazar, okurunu yeni bir tartışmanın içine dahil ediyor: Hayır diyen insan kimdir?

Albert Camus'nün "Kimdir asi insan?" sorusuna "Hayır diyen insandır" cevabını vermesinden yola çıkıyor Cercas. Kendi kitaplarının büyük bir bölümünde 'hayır' diyen veya demeye yeltenen fakat bunu başaramayan insanların yer aldığını, dolayısıyla kitaplarının asi insanlar hakkında olduğunu söylüyor. Bu düşüncesine paralel bir şekilde 'Sahtekâr'a çeviriyor gözlerini. Bu kitapta hiç 'gerçek' kahraman, 'hayır' diyen veya demeye yeltenen insan yok mu, diye soruyor kendine. Barselona'nın varoşlarında yaşayan bir avuç genci, 1939 yılının başlarında 'Frankocular' şehre girdiklerinde, herkes 'evet' derken 'hayır' diyen Fernández Vallet ve UJA'lı arkadaşlarını hatırlatıyor yazar ve 21 gencin adını tek tek sıralıyor. Ardından, hafıza partisinin ortasında, hafıza sektörü olanca randımanıyla çalışırken Marco'yu ele veren Benito Bermejo'yu da 'hayır diyen insan' kategorisine dahil ediyor. Her şey ortaya çıktıktan sonra Marco'nun yanında duran, en küçük bir yakınma, en küçük bir memnuniyetsizlik belirtisi göstermeden onu seçen eşini ve iki kızını ise kahraman ilan ediyor.

Peki ya Marco? O, yalnızca ‘düzmece’ bir kahraman mı? Bugüne dek yalnızca üzerine yapışan sahtekâr etiketiyle yaklaşılmış ona. Kitabın görünür alçağı Marco, belki de görünmez bir kahraman.

Peki ya Marco? O, yalnızca ‘düzmece’ bir kahraman mı? Bugüne dek yalnızca üzerine yapışan sahtekâr etiketiyle yaklaşılmış ona. Kitabın görünür alçağı Marco, belki de görünmez bir kahraman. Yüksek sesle ‘evet’ demiş olduğunu biliyoruz fakat yüksek sesle ‘hayır’ da demiş olabileceğini düşünmüyoruz. Yazar, bu noktada yine Don Quijote ile ilişki kuruyor. Marco’da, tıpkı sıradan bir asilzade olarak sürdüğü hayata isyan ederek Narkissos gibi kendi ürkütücü hayalinin ışıltısında ölmemek için kahramanlara yaraşır yeni bir isim, yeni bir kimlik edinen, okuduğu kahramanlık romanlarını yaşamak üzere kendisini yeniden inşa eden Alonso Quijano misali bir yücelik olup olamayacağını sorguluyor. Çünkü Marco da sürdürdüğü hayatın yetersizliğine isyan etmiştir, ‘hayır’ demiştir. Cercas, Marco’nun yalanında bir kahramanlık olup olmadığını, bir dizi soruyla anlamaya çalışıyor:

“Hayatın zirvesi arkada kaldığında, olanı yaşamak artık onun için bir şey ifade etmediğinde, ama hâlâ yaşamak, herkese ve her şeye rağmen o güne kadar yaşayamadığı şeyi yaşamak istediğinde, Hayır diyen insanın total isyanı değil midir onunkisi? (...) Bizim ahlak anlayışımızın bütün kurallarına, bizim bütün birlikte yaşama normlarımıza, bize kutsal ve saygın gelen her şeye meydan okuyarak, hakikatle hayat arasında bir seçim yapmak zorunda kalmamış mıdır Marco? Hayatı seçmemiş midir? Onun devasa Eveti, devasa bir Hayır, nihai ve kesin bir Hayır değil midir?” (s. 401)

Marco, iyi yalanlar söylemiştir, gerçekle harmanlanmış iyi yalanlar. Kitabın farklı yerlerinde tekrarlandığı üzere ‘anasının gözü’dür o. Onun yalanlarında neyin yalan neyin gerçek olduğuna açıklık getirmek ne kadar zor olsa da,

Sahtekâr’, gerçekle kurmacanın kesiştiği yerde, okuru tarafından ‘anlaşılmayı’ bekliyor.

Cercas bunu Marco’yu ‘anlamaya başlayarak’ başarır. Sonunda, Marco’nun ‘daima evet diyen büyük bir suçlu’ olduğunu düşünür. Daha da önemlisi, eğer sohbetlerinde uydurma, narsist ve ‘kitsch’ bir hikâye yerine gerçek hikâyesini anlatmış olsaydı, İspanya’nın gerçek hikâyesini anlatmış olacağına inanır... ‘Sahtekâr’, gerçekle kurmacanın kesiştiği yerde, okuru tarafından ‘anlaşılmayı’ bekliyor.

Fleur Jaeggy'den kendi hiçliğini izlemek

Fleur Jaeggy'nin kaleme aldığı XX'in Erkek Kardeşiyim, Şemsa Gezgin'in çevirisiyle Can Yayınları tarafından yayımlandı. Avrupa edebiyatının önemli yazarlarından biri olan Jaeggy'nin aile ve ailevi ilişkiler üstünden toplumu ve dünyayı anlatmaya çalışması, her şeyden öte, bunu kendine has bir zeminden kurması hepimizde yeni sorular yaratıyor.

okan çil

1940 yılında Zürih'te doğan Fleur Jaeggy edebiyatın özgün kalemlerinden biri olarak bilinse de yakın dostları Ingeborg Bachmann ve Thomas Bernhard kadar tanınmış değil ülkemizde. Bazı eleştirmenler bunu, Jaeggy'nin az kitap yazmış olmasına bağlar, ancak hayatının büyük bir kısmını geçirdiği İtalya'da pek çok edebiyat ödülüne layık görülmüş ve birçok çevirisi bulunan bir yazara haksızlık etmemek gerek. Jaeggy sadece okurunu bekliyor.

Biz de Jaeggy ile geçen yıl tanıştık. Yazarın en önemli kitabı kabul edilen Disiplinli Güzel Günler adlı romanından sonra yine Can Yayınları etiketiyle ve yine Şemsa Gezgin'in çevirisiyle XX'in Erkek Kardeşiyim adlı öykü kitabı yayınlandı geçtiğimiz günlerde.

'BİLGİ, BİLMEZ'

"Her şeyin farkına sonradan varılır. Acı her zaman geç gelir. Kimi zaman da erken gelir çünkü geleceğini önceden bildirir. Acı geleceğini önceden bildirmeyi sever. Gece gelip bulur seni, beynini, mideni ve damarlarını sıkıntıyla delik deşik eder, yaralar açar, karanlık bir şeyler sarar içimizi. Ama henüz ne olduğunu bilmezsin."

Kitaba ismini veren XX'in Erkek Kardeşim adlı öykü otistik bir erkeğin ağzından yazılmış ve insanlar, dünya, toplumsal rol ve işleyiş onun görüp anlayabildiği, dahası ayak uydurabildiği kadarıyla karşımızda. Yaklaşık 17 yıllık bir süreci anlatan öykü, otistik kardeşin sekiz yaşındaki halinden başlıyor. Bir anne ve bir baba var. Ama yoklar. Öyle yoklar ki doğru düzgün bir şey yazılmıyor haklarında. Dahası anlatıcımız pek değinmiyor onlara. Anne ve babasının, kendisini ve ablasını uyku ilacı bağımlısı hali-

1940 yılında Zürih'te doğan Fleur Jaeggy edebiyatın özgün kalemlerinden biri olarak bilinse de yakın dostları Ingeborg Bachmann ve Thomas Bernhard kadar tanınmış değil ülkemizde.

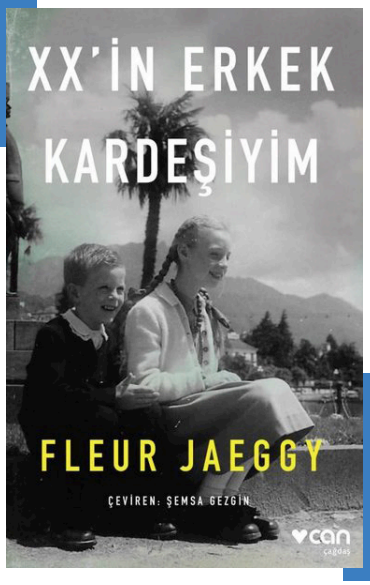

XX'in Erkek Kardeşiyim,
Fleur Jaeggy, Çev: Şemsa Gezgin
112 syf., Can Yayınları, 2020.

ne getirdiklerini yazıyor. Başka türlü uyumak mümkün değilmiş gibi uyku ilacı tükettiklerinden bahsediyor.

İlk isyanı abla patlatıyor patlatmasına ama o da yaşamayı "başarabilmiş" değil. Bu yüzden sürekli kardeşinin yanında olmaya çalışıyor ve onu hayata hazırlıyor. Liseyi bitirmenin, üniversiteye girmenin, iş bulmanın önemli olduğunu söylüyor. Anlatıcımızca "önemli olan şeyleri" yaparken hep heyecanlanıyor, eli ayağına dolanıyor. Hedeflerine birer birer ulaşsa da "başaramama" hali büyüyerek bütün evi kaplıyor.

Anne, baba ve abla, "yardıma muhtaç" olana nasıl yaşaması gerektiğini, nerede nasıl davranması gerektiğini söylüyor sürekli. Normal olmanın, mutlu olmanın tek koşulu buymuş gibi. Uyku haplarını andırırcasına.

Anıları, öyküleri iç içe sokarak elimize tutuşturan Jaeggy'nin öykülerinde sürekli tekinsiz bir hisle dolu olan aileler, her an bir bombanın patlamasını bekleyecek kadar gergin, ancak o kadar uzun süredir beklenildiğinden midir nedir, bu bombaları çok da önemsemeyen bir haldeler.

'BİLİYORUM GÖRÜNCE BENİ, HEP TANIYORDUM, DİYECEKSİN'

Siyah Dantel Tualet'teyse hayatın akışında kaybolmuş ve kendini tamamen unutmuş bir anneye rastlarız. Tabii bu rastlantı yüz yüze olmuyor. Onu gıyaben, kızının ağzından tanıyoruz. "İnsanın bir fotoğrafa bakıp annesinin bunalımda olduğunu fark etmesi korkunç bir şey… Annemi asla bu kadar umutsuz görmemiştim ve onun umutsuz olabileceği asla aklıma gelmemişti. Gerçekte umutsuz olduğunu düşü-

Yazarın
en önemli kitabı
kabul edilen
Disiplinli Güzel
Günler adlı
romanından
sonra yine
Can Yayınları
etiketiyle ve yine
Şemsa Gezgin'in
çevirisiyle XX'in
Erkek Kardeşiyim
adlı öykü kitabı
yayınlandı
geçtiğimiz
günlerde.

nen bizdik, kızı ve oğlu, biz iki kardeş, o ve ben umutsuzduk. Annem umutsuz olamazdı. Bu bizim ayrıcalığımızdı. Annemiz umutsuzluğun ne olduğunu bile bilmez, diye düşünüyorduk."

Bir annenin, Papa'nın huzurunda çekilmiş bir fotoğrafı üzerinden yazılan öyküde bilinmeyen pek çok ana ve duyguya dokunur Jaeggy. Sanki fotoğraftaki anne, anlatıcı olan kızı tarafından hiç tanınmayan biridir ya da simaen hatırlanan ancak ismi bir türlü çıkarılamayan biri gibi.

Anne, hayatta pek çok şeyde olduğu gibi Papa'nın da önünde eğilmiştir. Yine de yüzündeki umutsuzluğu gizleyemez fakat öykünün sırrı bu değildir. Esas soru annenin ne diye Papa'yı ziyarete gittiğidir, neyi, ne amaçla kutsamak istemiştir? Bir fotoğraf bu kadar bilgiyi barındırır mı?

'ANLAYIŞLILIK VE MERHAMET ANA KARNINDA BAŞLAR'

Jaeggy'nin öykülerindeki duygular yerli yerinde. İster çok büyük felaketlerden bahsedilsin ister kişisel travmalardan fark etmiyor, öykülerde soğukkanlı bir depresyon var. Çığlık çığlığa bağıran cümleler, süslü tiratlar, gözyaşları yok. Jaeggy'nin karakterleri içine düştükleri durumda önce kendilerini bir yere oturtmaya çabalıyorlar. Nerede ve kim olduklarına sonra karar veriyorlar.

"Oğlunun bir ilkbahar günü ölmeyi seçerek onda yarattığı acı beklediğinden hafifti. Demek ki böyle istedi, dedi. Kendisini neredeyse rahatlamış hissediyordu. O da o şekilde ölmek isterdi."

Jaeggy'nin öykülerindeki duygular yerli yerinde. İster çok büyük felaketlerden bahsedilsin ister kişisel travmalardan fark etmiyor, öykülerde soğukkanlı bir depresyon var.

Kusursuz Seçim adlı öyküdeyse başka bir aile görüyoruz. Dahası bir anne ile oğul. Görünürde gayet yakın olan bu ilişki, oğlanın intiharıyla noktalanıyor. Üstelik oğlanın intihar ettiği yerse anne için önemli ve güvenli bir yer.

Ancak anne bütün bu acıya fazlasıyla rasyonel bir yerden yaklaşıyor. Öylesine ki oğlunun intiharını, ortada belirli bir sebep olmamasına karşın, olumlayacak hale geliyor. Annenin bu tercihi ise Kusursuz Seçim'i, binlerce muadil öykünün arasından çekip çıkarmamıza yetiyor.

Avrupa edebiyatının önemli yazarlarından biri olan Jaeggy'nin aile ve ailevi ilişkiler üstünden toplumu ve dünyayı anlatmaya çalışması, her şeyden öte, bunu kendine has bir zeminden kurması hepimizde yeni sorular yaratıyor. Bizlere, acıyla baş etmenin binbir türlü yolu var, diyor.

Bellekteki yas: Sivas

Ozan Çavdar'ın İletişim Yayınları'ndan çıkan Sivas Katliamı: Yas ve Bellek adlı kitabı, akademik olarak bir ilke imza atıyor: Sivas'ta hayatını kaybeden insanların yakınları ve aileleri ile görüşüp, bire bir onların ağzından ve dilinden ortaklıklarını, farklılıklarını, yaslarını, travmalarını, en önemlisi de çalışmanın temel derdi olan belleklerini bir akademik çalışmada kullanan ilk örnek bu kitap.

püren mutlutürk meral

> Ozan Çavdar meseleyi, çalışmasının kavramsal temelini oluşturan bellek üzerinden inceliyor.

Sivas Katliamı
Yas ve Bellek, Ozan Çavdar,
272 syf., İletişim Yayıncılık, 2020.

Kişisel travmalar, bireylerin kişisel tarih anlatılarının derinlerinde saklı kalabilir ya da bireyler hayatlarının bir noktasında bu travmalarla yüzleşmeye karar verip, kendilerini bu yükten bir nevi azat edebilirler. Peki toplumlar? "toplum" olarak nitelendirilebilen gruplarda yaşanan, aslında o toplumun bir travması haline gelen, toplumsal belleklerinde yer eden olaylarla da o toplum yüzleşebilir mi? Hele ki bu olay, kendini çoğunlukla o topluma tam olarak ait hissedemeyen birey ya da grupların başına geldiyse?

Bu coğrafyada yaşayan ya da bir şekilde yaşamış herkesin malumu olduğu üzere, bu sorunun cevabını vermek zor. Yüzleşme pratikleri, Türkiye'de genellikle kabul edilmeyen, üstü çizilen unsurlardan. Toplumsal olarak bir kısmımızın zihninde yer eden travmalardan biri olduğu halde, görmezden gelinen 1993 Sivas Katliamı da böyle. Görece bağımsız akademisyenlerin katliama dair çeşitli çalışmalarıyla meseleye ışık tutulmaya çalışılsa da, Ozan Çavdar'ın İletişim Yayınları'ndan çıkan Sivas Katliamı: Yas ve Bellek adlı kitabı, akademik olarak bir ilke imza atıyor: Sivas'ta hayatını kaybeden insanların yakınları ve aileleri ile görüşüp, bire bir onların ağzından ve dilinden ortaklıklarını, farklılıklarını, yaslarını, travmalarını, en önemlisi de çalışmanın temel derdi olan belleklerini bir akademik çalışmada kullanan ilk örnek bu kitap.

BELLEK ÇALIŞMASI...

Ozan Çavdar meseleyi, çalışmasının kavramsal temelini oluşturan bellek üzerinden inceliyor. Kuramsal olarak, farklı sosyal grupların farklı bellek çerçevelerine sahip olduğu önermesini temel çatı olarak ele alan Çavdar, yöntemiyle de

Çalışmada, özellikle bellek katmanları çerçevesinde, aileler ortak noktaları olan Alevilik etrafında ele alınıyor.

bu kuramın doğruluğunu kanıtlıyor. Çalışmasında, katliamda ölen veya yaralanan 15 kişinin yakınları ve aileleriyle görüşen Çavdar, bu kişileri kamuoyunun yakından tanıdığı, Sivas'taki şenlikleri düzenleyen Pir Sultan Abdal Derneği çevresinden aydın ve sanatçı grubu, o sırada eğitimi devam etmekte olan çocuk ve gençler olarak üç gruba ayırıyor. Bu ayrım neticesinde Çavdar, yaşanan ortak bir acı, yas, travma da olsa; farklı grupların belleklerinde olayın farklı şekilde detaylandığını, şekillendiğini ve aktarıldığını görüyor. Aslında yazar bu şekilde, çalışmasında kullandığı kuramsal çerçeveyi ispatlıyor. Bu anlamda seçtiği konu özelinde kullandığı yöntem, akademik olarak biriciklik taşımakla birlikte; toplumsal olarak bu meseleyi kendine dert edinmiş bireyleri de oldukça etkileyebilecek nitelikte…

SİYASİ TARİH OKUMASI...

Kamuoyunda ve basında aslında daha çok bir "aydın katliamı" olarak bilinir Sivas ve Madımak. Bunun yanında, olayları özellikle televizyon ekranlarından izlemiş nesillerin spot görüntü ve hatta seslerle olayı hatırladıklarında; zihinlerinin derinlerinde bir yerde asıl meselenin Alevilik olduğu her zaman bilinir bir gerçek teşkil eder. Çalışmada da elbette, özellikle bellek katmanları çerçevesinde, aileler ortak noktaları olan Alevilik etrafında ele alınıyor. Bu bağlamda okur, çalışmanın başlarında bir siyasi tarih okuması da yapabiliyor. Osmanlı'dan itibaren Alevilerin maruz kaldıkları, yaşadıkları, 12 Eylül'ün hemen öncesinde yaşanan olaylar ve Aleviliğin gerek toplumsal gerekse de siyasal olarak yükselişe geçtiği bir dönemde meydana gelen Sivas Katliamı…

Ozan Çavdar'ın çalışmasında bire bir ailelerden aktardığı ifadelerin oldukça sarsıcı olduğu kanaatindeyim. Özellikle kamuoyunda daha görünür halde olan ve dernek bünyesindeki aydın bireylerin dışında kalan grup ve aileleri, kitabı okurken oldukça zor anlar yaşamanıza neden olabiliyor

Ozan Çavdar'ın çalışmasında bire bir ailelerden aktardığı ifadelerin oldukça sarsıcı olduğu kanaatindeyim. Özellikle kamuoyunda daha görünür halde olan ve dernek bünyesindeki aydın bireylerin dışında kalan grup ve aileleri, kitabı okurken oldukça zor anlar yaşamanıza neden olabiliyor. Zira bu grup, katliam gerçekleştiği esnada eğitim hayatları devam eden çocuk ve gençler. Ailelerinin gerek yasları, gerek belleklerindeki aktarımları, hatırlama mekanları ve pratikleri, kamuoyuna çok da yansımayan bir kısmı ortaya koyuyor. Kaybettikleri çocuklarının isimlerini, sonradan sahip oldukları çocukları ya da torunları üzerinden yaşatan ailelerin, Madımak Oteli'nin hâlâ bir müze olmayışına isyanları ve bu nedenle de kaybettikleri çocuklarının eşyalarını ve dahi odalarını olduğu gibi koruyor olmaları, olayla ilgili adalet mücadelesini kendilerinin yürütmeleri gibi, kendi müzelerini de kendilerinin yaratmış olduğu gerçeği, meseleyi gerçekten dert edinen okurların kalbine oturacak izler bırakıyor.

Çalışmanın başında, kuramsal çerçeveye dair açıklamada bulunan yazar, "yası tutulabilenler" ve "yası tutulamayanlar" arasında kavramsal bir ayrım olduğunu belirtiyor. Ne yazık ki bu nokta beni, okur olarak en çok etkileyen şeylerden biri oldu. Zira bu olaya istinaden şunu görüyoruz, devlet zaten Alevi vatandaşlarının yasına iştirak etmiyor, ama toplumun Sünni kesimi de genel olarak Alevilerin yasını tutmuyor. Bu da, kayıpların "herkesin kaybı" olarak görülmediğini, "Alevilerin kaybı" olarak kodlandığını, yani üzüntüde bile birleşilmediğini gösteriyor. Bu durum, asıl yüzleşilmesi gereken unsur olarak yerini hâlâ koruyor. Öyle ki, yazarın da çalışmasında üstünde durduğu gibi, "kartopu" etkisiyle sonrasında yaşanan travmatik olaylar da toplum olarak yüzleşemediğimiz ve yasını da

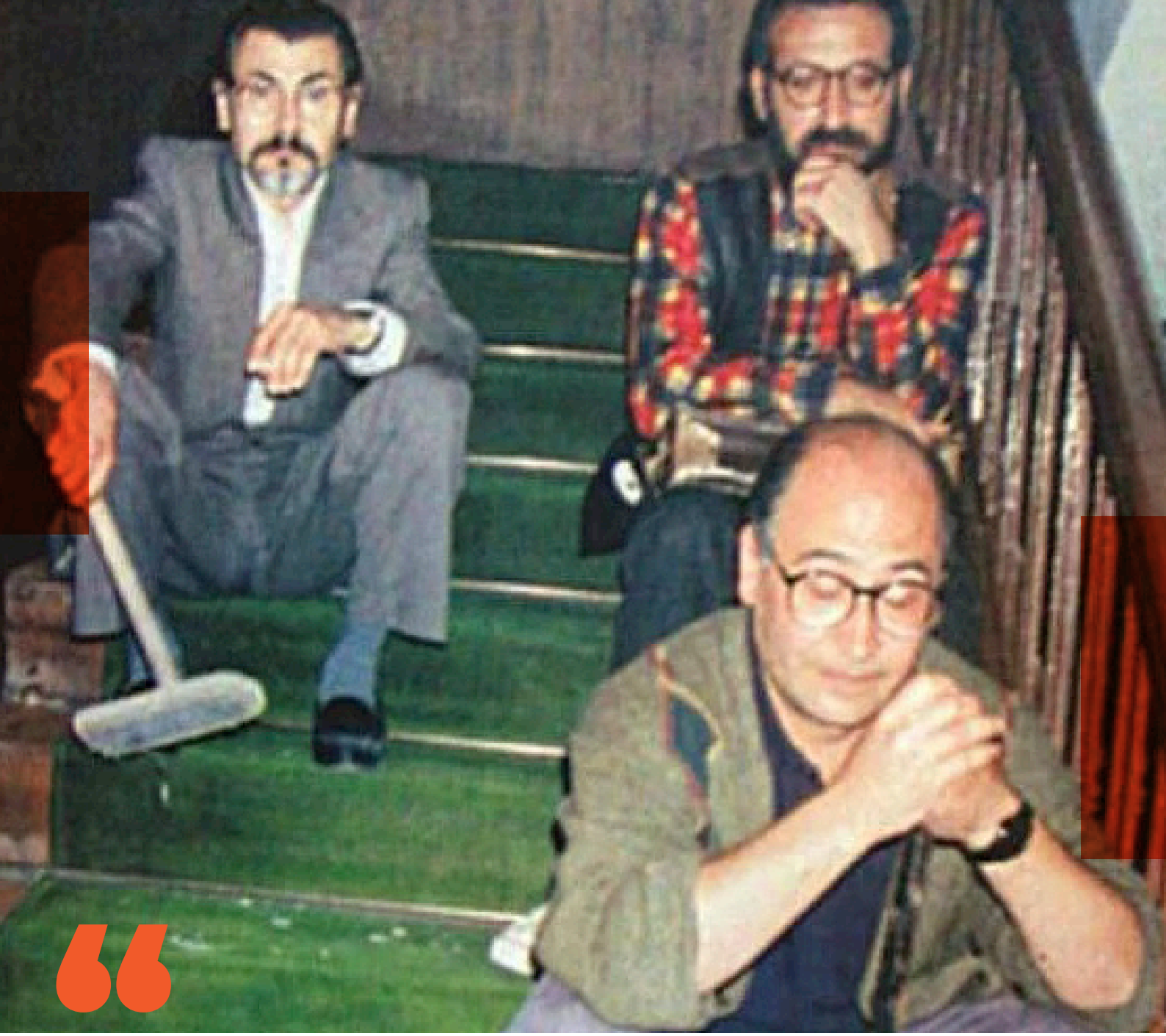

Çalışmanın başında, kuramsal çerçeveye dairaçıklamada bulunan yazar, “yası tutulabilenler” ve “yası tutulamayanlar” arasında kavramsal bir ayrım olduğunu belirtiyor.

tutmayı beceremediğimiz, hukuki süreçte dahi hesabını soramadığımız “lekeler” olarak varlığını koruyor ve her daim toplumun “belirli” ve “öteki” kesimlerine atfediliyor.

Ozan Çavdar’ın bu çalışmasında Sivas, bir aydın katliamından öte bir çocuk katliamı olarak karşımıza çıkarak en sert tokadı atıyor okura. Fiziksel olarak olayın yaşandığı mekanda dahi izlerinin bırakılmadığı; toplumsal bellekten ve hatırlama pratiklerinden silinmesi için bu kadar uğraşılan böylesi bir acıyı, neyse ki her sene bir şekilde hatırlayanlar var. Ancak bu yeterli mi, belki de kendimize bunu sormamız gerekiyor.

Yapısalcıların çağrısına kulak vermek

Gérard Genette'nin, Marcel Proust'un ünlü eseri 'Kayıp Zamanın İzinde'yi incelediği kitabı 'Anlatının Söylemi', Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlandı. Genette, 'Anlatının Söylemi'nde yapısalcılığın katkısını da sınırlılıklarını da ortaya sermeyi başarır. Edebi eserin öncelikle kendinden yola çıkarak değerlendirilmesi gerektiği konusundaki ısrar, okurun kitabı doğru bir şekilde yeniden üretmesini sağlayacak bir öğüde dönüşür. Tabii, tarihselliği göz ardı eden, eserin bulunduğu çağla ilişkisini görmezden gelen, sadece yapıyla ilgilenen bir yöntemin yetersizliklerinin olduğunu da kabul etmeyi de unutmadan!

doğuş sarpkaya

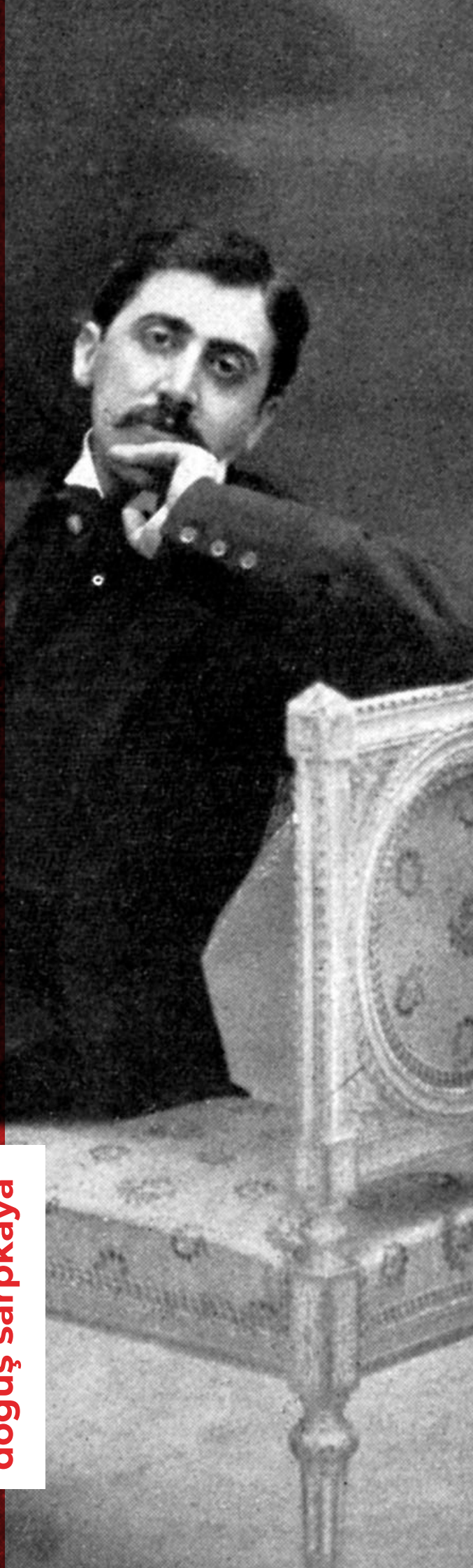

Yapısalcılık, geçtiğimiz yüzyılda edebiyat kuramı ve eleştirisine yeni bir soluk getiren bir yöntem olarak dikkat çekmişti. Yöntem olarak bazı sınırlılıklar taşısa da edebiyat metnini derinlemesine çözümlemek için önemli bir araç olmayı da başarmıştı. Her yöntem gibi yapısalcılığı da kült hâline getirip her durumu onunla açıklamaya çalışan, bu yöntemi kutup yıldızı olarak gören kişiler de çıkmadı değil. Oysa Piaget'nin ünlü uyarısını da unutmamak gerekiyordu: "Yapısalcılık bir yöntemdir, öğreti değildir ancak öğretisel sonuçları çok olmuştur. Bir yöntem olarak uygulanabilirliği kısıtlıdır ve verimli olmasından dolayı başka yöntemlerle birleştirilmiştir."

Yapısalcılığın en önemli kuramsal katkılarından biri edebiyat eleştirisinin sadece içerik çözümlemesiyle sınırlı olduğunu düşünen eski eleştiri okulunu bertaraf etmesi olmuştur. Eserin sadece ne anlattığıyla ilgilenen içerik çözümleyicileri, eseri bir araya getiren biçimsel tercihleri göz ardı eder. Oysa biçim ve içerik birbiriyle diyalektik bir alışveriş içindedir. Biçimsel tercihler içeriği belirleyen somut koşullardan bağımsız olarak ortaya çıkmazlar. Yapısalcılar, edebi eserin kendi başına yeterli olduğunu kabul edip, kendi içerisinde yer alan öğeler arasındaki ilişkiyi açığa çıkarmaya çalışır. Bu çaba da ister istemez edebi eserin nasıl ortaya çıktığına dair bir bilgi verecektir. Yapısalcılar, aynı zamanda üstüne basa basa her şeyi açıklamak gibi bir dertlerinin olmadığını vurgular. Onların meselesi, bir örnekten yola çıkıp eserlerin genel yapısını çözümlemektir.

Gérard Genette'nin, Marcel Proust'un ünlü eseri 'Kayıp Zamanın İzinde'yi incelediği kitabı 'Anlatının Söylemi', Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlandı.

TİKELDEN EVRENSELE

Yapısalcılığın önemli temsilcilerinden Gérard Genette, Marcel Proust'un ünlü eseri 'Kayıp Zamanın İzinde'yi incelediği eseri 'Anlatının Söylemi'nde hem teorinin tikelden evrensele izlediği yolu hem de eleştiri ile ilişkisini vurgularken yapısalcılığın şu hedefini de görünür kılar: "Aslında ben burada bir analiz yöntemi sunuyorum; bu yüzden, tikel olana yönelmekle evrensel olanı bulacağımı ve teoriyi eleştirinin hizmetine koşmayı istemekle, eleştiriyi, istemeyerek de olsa, teorinin hizmetine vereceğimi kabul etmek zorundayım."

Sonrasında ise Genette, yapısalcı edebiyat kuramının önemli örneklerinden birine imza atar. Öncelikle şunu söylemekte fayda var: Genette, okuma eyleminin bir tüketim değil üretim faaliyeti olduğunu düşünür. Edebi eser de okuru, kendini yeniden üretmeye iteklediği ölçüde gerçek amacına ulaşabilir. Böyle bir değerlendirmenin yardımıyla son yüzyılın en çok "yeniden üretilen" eserlerinden 'Kayıp Zamanın İzinde'nin çözümlemesine girişir. Bu yolda ilk adımı olayların nasıl sıralandığını ortaya koyarak atar. Proust, eserinde kronolojik bir anlatı kurmaz. Zaten çoğu modern yazar da kronolojik anlatımı seçmez. Anlatının kronolojik olmayan yapısı Genette tarafından anakroni terimiyle ifade edilir. Anakroninin de iki çeşidi vardır. "Sonra yer alacak bir olayı şimdiden anlatılamak ya da çağrıştırmaktan ibaret olan anlatı manevraları prolepsis, hikâyede verili bir anda bulunduğumuz noktaya göre önce olan bir olay meydana geldikten sonraki çağrışımı ise analepsis olarak" adlandırılır.

> Aslında ben burada bir analiz yöntemi sunuyorum; bu yüzden, tikel olana yönelmekle evrensel olanı bulacağımı ve teoriyi eleştirinin hizmetine koşmayı istemekle, eleştiriyi, istemeyerek de olsa, teorinin hizmetine vereceğimi kabul etmek zorundayım.”

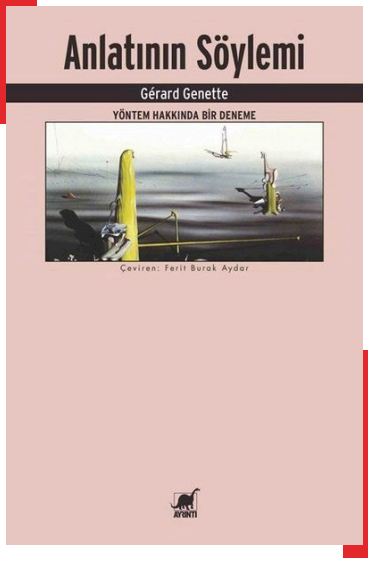

Anlatının Söylemi,
Gerard Genette, Çev: Ferit Burak Aydar 288 syf., Ayrıntı Yayınları, 2020.

Genette, bir sonraki bölümde ise anlatının hızını masaya yatırır. Anlatının zamanı ile yaşantı zamanının birbirini tutması mümkün değildir. Onun için yazarlar bazı durumlarda zamansal ölçülerle oynarlar. Ölçüler ise Genette tarafından özet, eksilti, ara ve sahne olarak adlandırılır. Özet, olayın bir kısmının özetlenmesi, ara betimlemeler yoluyla olayın kesilmesi, eksilti bazı olayların özellikle atlanmasını, sahne ise anlatı zamanı ile öykü zamanının eşitlenmesi olarak tanımlanabilir. Kitapta anlatı hızı ele alındıktan sonra sıklık, yani bir olayın hangi sıklıkla hikâye edildiği konusuna eğilir yazar. Tekrar eden olayların zihni yeniden inşa etmesinin yeterinde incelenmemesini bir eksiklik olarak gören Genette, sıklığın edebi eseri nasıl derinleştirebileceğini de özellikle vurgular.

Genette’nin bir sonraki adımı ise kip konusuna eğilmek olur. Anlatıcının mesafesi, perspektifin nasıl kurulacağı, dahası anlatının gerçekliği konusunda okurun nasıl ikna edileceği gibi konular bu bölümde incelenir. Genette, mesafe konusunda hazırcevap teorileri görmezden gelme eğilimindedir. Anlatıcının illa anlattığı olayla, karakterlerle ya da durumla arasına mesafe koyması gerektiğini düşünen eğilime karşı çıkar. Burada net bir formül vermek olanaksızdır. Bu noktada Genette’nin Wayne C. Booth’un ‘Kurmacanın Retoriği’nde belirttiği noktalara katıldığını söylemek mümkün. Booth, kurmaca ile ilgili ortaya konmaya çalışılan genel kurallar ve niteliklerin çoğu zaman kurmacayı sığlığa sürüklediğini iddia eder. Genette de buna katılır. Mesela anlatıcının mesafesi konusunda epey sorunlu olan ‘Kayıp Zamanın İzinde’nin edebi değerinden bir şey yitirmiyor oluşunu örnek olarak gösterir. Benzer şekilde Bahtin’in diyoloji kavramıyla Proust’un eserini okuduğumuzda ciddi bir sorunla karşılaşırız. Edebi niteliği

“

Genette, kitap boyunca kurmaya çalıştığı yapının da kusurlu olduğunu ve daha kapsamlı değerlendirmelerin yapılması durumunda yetersizliğinin görülebileceğini önceden kabul ettiğini belirtir.

belirleyen formüller, bazı durumlarda işe yarayabilirler. Dahası ufuk açıcı olmaları da mümkündür. Ama her zaman, her esere uygulanabilir oldukları konusu şüpheyle karşılanmalıdır. ‘Anlatının Söylemi’, anlatıcının işlevi konusunun masaya yatırılmasıyla sonlanır.

EDEBİ MİRAS

Genette, kitap boyunca kurmaya çalıştığı yapının da kusurlu olduğunu ve daha kapsamlı değerlendirmelerin yapılması durumunda yetersizliğinin görülebileceğini önceden kabul ettiğini belirtir. Onun amacı, edebi eserin yapısına dair bilgilere kuramsal bir katkı sunabilmektir. Bu mütevazı tavır, kitabın başındaki iddiayla çelişir. Genette, ‘Kayıp Zamanın İzinde’den yola çıkarak edebi eserin yapısına dair pek çok yeni kavramı edebiyat kuramına kazandırmayı başarır. Anlatının sadece ne anlattığıyla değil nasıl anlattığıyla ilgilenen bu teorik yol, içeriği dair de bir şeyler söylemenin önünü açar.

Bir taraftan da edebi eserin özgünlüğünün sadece tümüyle yeni olandan gelmediğini de öğreniriz ‘Anlatının Söylemi’ni okurken. Aslında çığır açan yazarların pek çoğu, kendilerinden önceki edebi mirası da sömürürler. Proust’un Homeros’tan, Balzac’tan, Flaubert’ten ve diğerlerinden öğrendiklerinin hiç de azımsanmayacak derecede olduğunu ve eserinden tüm bu edebi geleneğin izlerini de taşıdığını belirtir Genette. Yazarları özgün kılan şey, edebi geleneği nasıl kullandıkları ve tüm anlatı öğelerini nasıl birleştirdikleridir.

Gerard Genette, ‘Anlatının Söylemi’nde yapısalcılığın katkısını da sınırlılıklarını da ortaya sermeyi başarır. Edebi eserin öncelikle kendinden yola çıkarak değerlendirilmesi gerektiği konusundaki ısrar, okurun kitabı doğru bir şekilde yeniden üretmesini sağlayacak bir öğüde dönüşür.

Gerard Genette, ‘Anlatının Söylemi’nde yapısalcılığın katkısını da sınırlılıklarını da ortaya sermeyi başarır. Edebi eserin öncelikle kendinden yola çıkarak değerlendirilmesi gerektiği konusundaki ısrar, okurun kitabı doğru bir şekilde yeniden üretmesini sağlayacak bir öğüde dönüşür. Tabii, tarihselliği göz ardı eden, eserin bulunduğu çağla ilişkisini görmezden gelen, sadece yapıyla ilgilenen bir yöntemin yetersizliklerinin olduğunu da kabul etmeyi de unutmadan! Zaten Genette’nin de diğer yapısalcıların da yöntemlerini mutlak bir öğreti olarak sunmamalarının nedeni bu. Farklı bir esere farklı açılardan bakmanın kapısını aralayan, sadece tek bir okuma biçimi olmadığını özellikle vurgulayan yapısalcıların çağrısını dikkate almak gerekiyor.

Temmuz'a yakılan bir ağıt

Gazeteci-yazar Cenk Mutluyakalı, geçtiğimiz hafta Kor Yayınları etiketiyle okurla buluşan romanı Salıncak'ta sakladığımız, belki de unuttuğumuz ama acısı taze bir mücadelenin izini sürüyor. Zaman zaman insanın kendisiyle, çocukluğuyla, sınırlarla, bayraklarla, hatta sokak isimleriyle, aldatan arkadaşlarla ama en çok geçmişle/geçmeyenle, zamanla verdiği bir kavgadır bu. Nereden baksak her cümlesiyle okuruna tanıdıktır Salıncak, acının ardından yakılan her ağıt gibi...

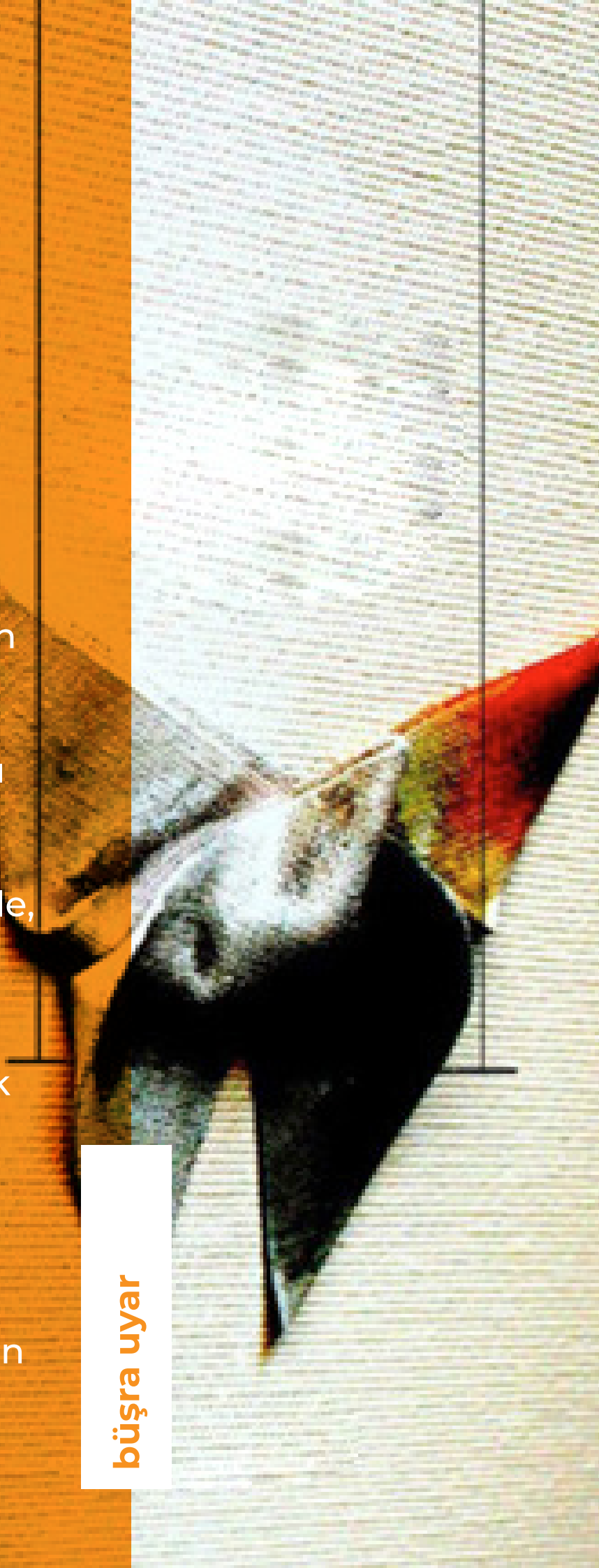

büşra uyar

Tüm bayraklar yırtılmış bütün zamanlar boyunca,
ve bir tek olsun yok bir balkona dikilmiş yarıya indirmek için.
Yannis Ritsos

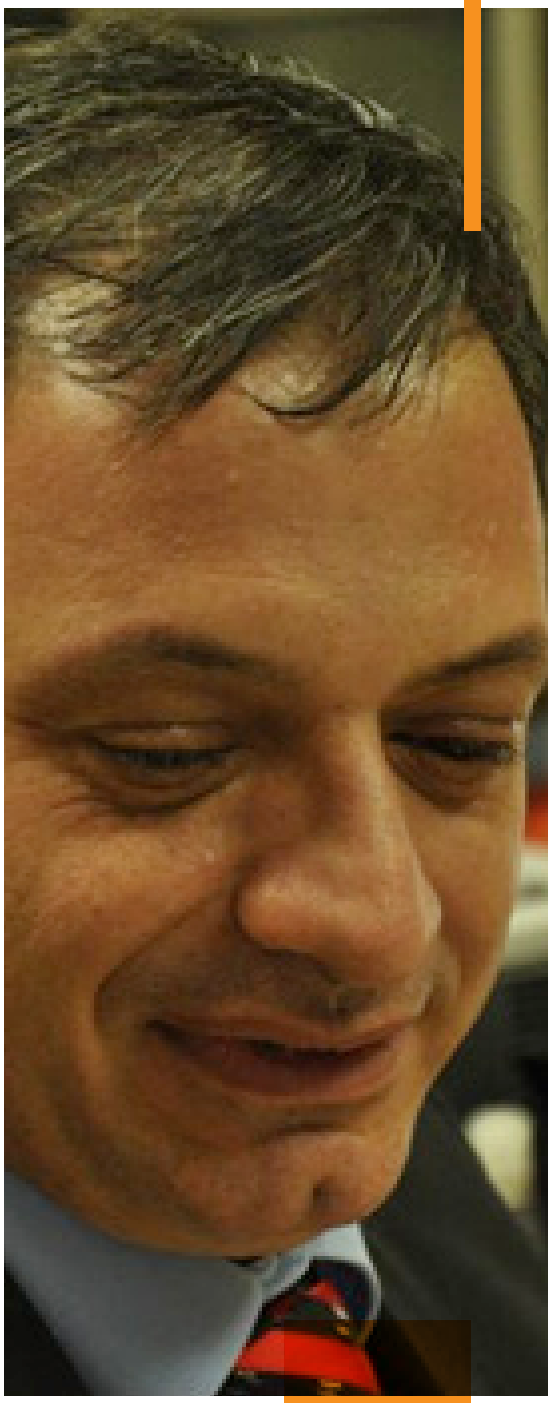

Vicdanını yitirmiş bir çağda savaşlardan geriye kalan iç çatışmasıdır insana. Asıl savaşlardan sonra başlar daha büyük yıkımlar; zorunlu göçler, gönülsüz sürgünler, yurt ve kimlik arayışları, bellek kayıpları, çocukların kayıp oyuncakları. Cenk Mutluyakalı, geçtiğimiz hafta yeni çıkan raflarında okurla buluşan romanı Salıncak'ta sakladığımız, belki de unuttuğumuz ama acısı taze bir mücadelenin izini sürüyor. Zaman zaman insanın kendisiyle, çocukluğuyla, sınırlarla, bayraklarla, hatta sokak isimleriyle, aldatan arkadaşlarla ama en çok geçmişle/geçmeyenle, zamanla verdiği bir kavgadır bu. Nereden baksak her cümlesiyle okuruna tanıdıktır Salıncak, acının ardından yakılan her ağıt gibi.

Geçtiğimiz yıl "Barış Gazeteciliği Ödülü"nü alan Cenk Mutluyakalı, Kıbrıs'ın çok dilli sokaklarına ve oyuncakları elinden alınan çocuklara armağan etmiş kitabını. Belki tüm bu kaos bir gün biter diye sahibini bekleyen boş bir salıncak bırakmış okura. Kor Kitap tarafından basılan Salıncak, yirmi bir kısa bölümden oluşuyor. Kitapların basımının durdurulduğu ya da ertelendiği, kitabevlerinin vitrinlerinin boş kaldığı, zihinlerin bulanıklaştığı bu süreçte tarihi sorgulayan, sarsıcı bir şekilde bunca yıl sonra Kıbrıs Temmuz'una dönen, 1974'ü anan, bir yanı hep esir kalanlara özgür dilde bir roman Salıncak. Belki de zamanlaması açısından şaşırtıcı, hem yazarın hem yayınevinin risk aldığı bir kitap olmuştur. Ancak emin olduğumuz tek şey, kapanmayan her yaraya insan elinin gittiğidir. Bir ilk roman olmasının ötesinde kitaba sorulacak birçok soru

Gazeteci-yazar Cenk Mutluyakalı, geçtiğimiz hafta Kor Yayınları etiketiyle okurla buluşan romanı Salıncak'ta sakladığımız, belki de unuttuğumuz ama acısı taze bir mücadelenin izini sürüyor.

var okur için. Önce belki yazarına, "Tam da şimdi neden Salıncak?", demek. Sonra başka sorular. Çünkü sorgulayan, arayan, sürükleyen bir roman Salıncak. Bugünün bir benzeri var mı diye yokladığımız geçmiş ya da bugüne çare olur diye yaptığımız gelecek planları arasında bu kez başka bir niyetle yolculuğa çıkarıyor okurunu yazar. Kaldı ki bence romanın asıl sorusu henüz bu yolculuğun başında beliriyor: "Geçmişten kaçmak mı, geçmişe varmak mı?". İlk bakışta tarihi roman sınıflandırmasına dâhil edilmeye çalışılsa da tarihi romanların barut kokusu, buhranlı havası yok Salıncak'ta. Aşkın, burukluğun, acının, dostluğun, bir kuşağın dönüşüm hikâyesi var. Kitabın tüm yapısı bu hikâyeyle belirmiş, her işçilik bütünselliğe hizmet etmiş ve onu korumayı başarmış gibidir.

Kitapçı gözlemiyle söyleyebilirim ki; bir romanın tercih edilme sebeplerinden biri okurun uzaklara, çok uzaklara gitme arzusudur. Ancak bu çoğu zaman okurun da bile isteye düştüğü bir yanılgıdan ibarettir; uzaklarda da tanıdık bir şeyler bulma isteğidir bu biraz. Çünkü yaşanmışlıklar benzerlik gösterir ve uzağın yakından pek de farkı kalmaz o zaman. Bu romanın cezbedici yanı da budur biraz. Yazar, Kıbrıs'ta, Larnaka ile Kerinya arasında zaman yolculuğuna çıkarır okurunu. Roman kişisiyle biz de üzerine beton dökülerek yok edilmeye çalışılan bir tarihin peşine düşeriz. Aslında bildiğimizi anımsar, yad ederiz. Farklı olan; Kıbrıs meselesine aynı anda birden çok gözle bakılmasıdır. Romanın büyüsü de buradadır aslında. Ne kaybettiğini anımsamaya çalışan bir yetişkini tanıyarak başlarız okumaya. Çocukluğuna ineriz onunla, sınırları, barikatları geçer, savaş sonrasını hatırlamak için, ne yaşadığını bulmak için evine gideriz. 74'te esir düşürülerek Türkiye'ye getirilen ve çeşitli cezaevlerinde tutulan bir babayı tanırız. Onunla Kıb-

> Şart mı bu? Tüm kara parçalarında önce yitirmek kendini, sonra kazanmak kimliğini?

rıs'ın o kanlı Temmuz'una döneriz, bir de ondan dinleriz. Kıbrıs'ta nefretten uzak yetiştirilmeye çalışılan bir kuşağı gözlemleriz. Sahip olmadığı, bahçesini ekmediği bir eve yerleşen, yaşamak için buna mecbur kalan başka bir babayla tanışırız bir de. Karma kültürel yapıyı bu meselede hem anlatıcı hem dinleyici yapar yazar. Karşıdan bakmak, empati kurmak şaşırılan ama öykünülen bir şey olur böylece. Savaş sonrası yağmalanan her şeye rağmen, elden alınan oyuncaklara, büyüdüğünüz evlere başkalarının yerleştiğini, yataklarınızı aldıklarını bilmenize rağmen hıncın karşısına insani bir duygu yerleşiverir. Salıncak, hangi tarafta olduğu, hangi dili konuştuğu fark etmeksizin başka bir çocuğun da sallanması için yapılmıştır aslında. Yaşanmış, tarihi, siyasi olayları, en kötüsü savaşları kaleme alırken kritik noktalardan biri objektifliği yakalamak olmalıdır. Öyle ki taraf tutmayı bilmeyen, birbirinden habersiz aynı salıncakta sallanan iki çocuk bakışıyla yakalamıştır yazar bunu. Roman, ne kadar yitirilenlerle başlasa da asıl meselesi kayıpları kazanıma dönüştürmektir. Alıştığımız bir şeyin tersine inandırmak ister gibidir bizi. Bu nedenle okurken yalnız romanın akışında sürüklenmek değil, kendi yaşam akışımızda da sorguya düşmektir muhtemel son. Kaldı ki bu acıklı, tanıdık hikâye içimizi ısıtarak biter. Romanın odağında varoluştan bu yana üzerinde durulan; hınç, yas, yüzleşme, yabancılaşma, inanç, öteki, acı, öfke gibi birçok kavram vardır. Ele aldığı mesele gibi iç yapısı da katmanlı bir roman Salıncak. Her kavramın dönüşümü, aşamalı işlenmiş, bellek bilincinin yaşamdaki önemi hatırlatılmıştır çok kez. Salıncak, okurunu tüm bunlarla yüzleştirirken can yakmayan bir naifliğe sahip aslında. Ama yine de sormadan edemiyoruz: Şart mı bu? Tüm kara parçalarında önce yitirmek kendini, sonra kazanmak kimliğini?

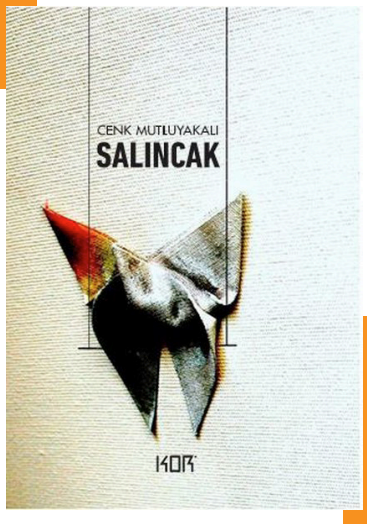

Salıncak,
Cenk Mutluyakalı, 181 syf.,
Kor Kitap, 2020.

Barış gelecek!

Onjali Q. Rauf'un kaleme aldığı Arka Sıradaki Çocuk, Doğan Kitap tarafından yayımlandı. Çocuğu içine çeken olay örgüsü, başarılı kurgusu, pedagojik ve hukuksal olarak hiçbir açık bırakmadan 'çocuğa göre' kaleme alınmış olan metin "arka sıradakilere" daha dikkatli bakmamızı ve onları üstten bir bakışla değil, eşit bir bakış ile "aynı sıraya" çekmemizi sağlayacak bir örnek!

bahar gedik

> Sorunun cevabı çok basit,
> çok net, iğneyi de çuvaldızı da batırmaktan korkuyoruz!

Hepimizin dilinde yıllardır değişmeyen aynı dilek "barış". Peki, bunu dilerken biz ne yapıyoruz? Barış dediğin sadece hükümetlerin attığı imzalarla mı mümkün? Bizlerin görevi sadece seyirci olmak mı?

Küçücük çocukların ağzından nefret saçan cümleler savruluyor, "off pis Suriyeliler, gitsinler kendi memleketlerine, ben Suriyeli arkadaş istemiyorum." Kimse sormuyor bu çocuklar neden İtalya'dan gelen bir arkadaşa kucak açarken Suriye'den gelene kapılarını kapatıyor ve nefret dolu bu cümleleri kuruyor. Çünkü sorunun cevabı çok basit, çok net, iğneyi de çuvaldızı da batırmaktan korkuyoruz!

İstiyoruz ki çocuğumuzun dersleri pek iyi olsun, yabancı dil eğitimi eksiksiz olsun, sınıfındaki bütün arkadaşları ile de sağlıklı ilişki kursun, "örnek öğrenci" olsun. Fakat önüne koyduğumuz "örnek" ne kadar sağlıklı bilmiyoruz…

Çocuklarımız arkadaşlarıyla kavga edince bunun doğru olmadığını anlatıyoruz ama kendi içimizdeki kavgaları dilimizden uzak tutamıyoruz. Trafik lambasında gördüğümüz "mülteci" çocuğa ve ailesine bakıp kapatıyoruz camı ve söylenmeye başlıyoruz. Oysa "barış" diliyorsak "mülteci krizi"nin bir nedeninin çocuklarımızın yanında kurduğumuz ötekileştiren, nefret söylemleri olduğunu görmekle yükümlüyüz hepimiz.

Ege Denizi'ni geçmeye çalışırken ölen üç yaşındaki Alan bebeğin ölümünün üzerinden yıllar geçti, görüntüsü gözümüzün önünden silinmedi. Peki, karşıya geçmeyi başarmış hayat mücadelesine bir şekilde devam eden çocuklara bakışımız değişti mi? Ölünce üzülmek kolaydı,

> Barış diliyorsak ‘mülteci krizi’nin bir nedeninin çocuklarımızın yanında kurduğumuz ötekileştiren, nefret söylemleri olduğunu görmekle yükümlüyüz hepimiz.

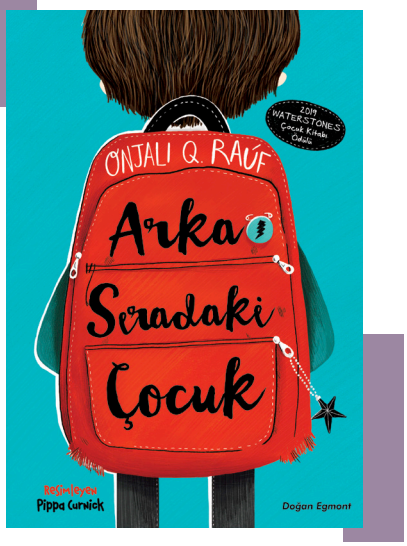

Arka Sıradaki Çocuk,
Onjali Rauf, 276 syf.,
Doğan Egmont Yayıncılık, 2020.

hayattaki bir çocuğa hayat vermek neden bu kadar zordu?

Onjali Q. Rauf’un tam da bu düşünceler arasında sorumluluk duygusu içinde kaleme aldığı Arka Sıradaki Çocuk kitabı çocuklar kadar yetişkinlerin de okuması gereken bir kitap.

“Mülteci” ile “göçmen” kavramlarını dâhi tam olarak öğrenememişken, “memleketlerinde kalıp savaşsalardı” cümlesini oturduğumuz yerden rahatlıkla söylüyoruz. Ve bu cümleler tıpkı Ahmet gibi ailesini geride bırakıp hayatına “arka sırada” devam etmek zorunda kalan çocukların kulağına, akranları tarafından geliyor. Aldığı onca yaraya, yaşadığı kayıplara bir de akran zorbalığı ekleniyor.

9 yaşındaki Aleksa’nın sınıflarına Ahmet’in gelmesi sınıftaki çocuklarda ve ailelerinde merak uyandırır. Ahmet’in Suriye’deki savaştan kaçıp geldiğini öğrenen kimi aileler çocuklarının Ahmet ile arkadaş olmasını istemezken Aleksa ve arkadaşları Ahmet’in sınıflarına alışması için ellerinden geleni yaparlar. Şekerlerini, meyvelerini Ahmet’e hediye olarak verirler, onu oyunlarına dâhil etmeye çalışırlar ama zorba öğrencilerin arasında Ahmet’i oyunlara kabul ettirmek zordur.

Rauf, sınıftaki bu zorbalığı ve kendinden olmayana saygı duymayan öğretmenlerin de zorbalıklara göz yummasını tam da çocukların gözünden anlatıyor. Çözüm önerisini metin içinde çocuklara verirken asla didaktik bir dilde sunmuyor. Bir sınıfta gerçekten yaşanan zorbalık karşısında çocuklar ne yaparsa Aleksa ve arkadaşları da onu yapıyor: Kavga!

Ahmet zamanla sınıfa alışıp İngilizce öğrenince kendi hikâyesini resimler eşliğinde an-

> Korkanlara karşılık korkmayan en az yirmi kişi vardır.”

latıyor, sınıfın merakı bir anlamda gideriliyor. Ahmet’in arkadaşlarına gösterdiği ilk resimde mutlu bir aile tablosu var, kardeşi, anne-babası ve kedileri ile evlerini çizmiş, ikinci resimde savaş uçakları, üçüncü resimde sırt çantaları omuzlarında dağları aşan aileyi görüyoruz, dördüncü resimde minik bir bottalar ama Ahmet’in kardeşi denizde “imdat” çığlıkları atıyor, beşinci resimde ise Ahmet ve babası var sadece, bir mülteci kampındalar, son olaraksa sadece Ahmet’in Londra’da olduğunu görüyoruz. Hayatları yap-boza benzeten Aleksa, Ahmet’in gösterdiği bu resimlerdeki eksikleri fark ediyor ve Ahmet’in hayatındaki eksik parçaları bulmasını istiyor, kendi hayatındaki eksik parçası olan babasını düşünerek…

Rauf bu noktada kaybı, ölümü, savaşı şiddetten uzak “çocuğa göre” nasıl anlatılabileceğini gösteriyor. İlk romanı olmasına rağmense bu kadar zor bir konuda ustalığını ortaya koyuyor.

Aleksa’nın ölen babası, Ahmet’in geride bıraktıkları okuru düşündürürken Aleksa’nın şu cümlesi göğsümüzü yumuşatıyor: “Ne olur Ahmet zorbalardan ve bombalardan kaçarken önemli parçalardan hiçbirini kaybetmemiş olsun. Kaybettiyse de yerine tem ihtiyacı olan renkte ve şekilde başka parçalar bulmasına yardım eden biri olsun.”

Ahmet’in kayıplarına yardım eden bir değil, pek çok insan var elbette. Tıpkı Aleksa’nın annesinin dediği gibi “korkanlara karşılık korkmayan en az yirmi kişi vardır.”

Çocuğu içine çeken olay örgüsü, başarılı kurgusu, pedagojik ve hukuksal olarak hiçbir açık bırakmadan “çocuğa göre” kaleme alınmış bu kitap “arka sıradakilere” daha dikkatli bakmamızı ve onları üstten bir bakışla değil, eşit bir bakış ile “aynı sıraya” çekmemizi sağlayacak bir örnek!

Aleksa ve arkadaşları da onlardan sadece birkaçı olmaya karar veriyor. Ve sınırların kapanacağını öğrendiklerinde Ahmet’in anne-babasına bir daha hiç kavuşamayacağını düşünüp özel planlar yapmaya başlıyorlar. İşin bu kısmı ise tam bir macera! Çocuklar yeter ki istesin, başaramayacakları hiçbir şey yok, Kraliçe’nin bile dâhil olduğu bu maceranın sonunda Ahmet’in yüzü gülüyor, zorbalarsa çuvaldızı kendilerine batırmış olsalar ki hikâyenin sonunda hep birlikte aynı masa etrafında oturmayı başarıyorlar.

Çocuğu içine çeken olay örgüsü, başarılı kurgusu, pedagojik ve hukuksal olarak hiçbir açık bırakmadan “çocuğa göre” kaleme alınmış bu kitap “arka sıradakilere” daha dikkatli bakmamızı ve onları üstten bir bakışla değil, eşit bir bakış ile “aynı sıraya” çekmemizi sağlayacak bir örnek!

YENİ ÇIKANLAR

Kiraz Ağacı

Yazar: **Gökçer Tahincioğlu**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Sayfa Sayısı: **292**

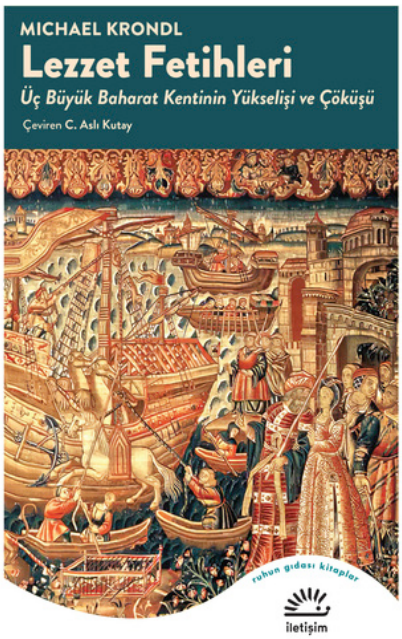

Lezzet Fetihleri

Yazar: **Michael Krondl**
Çevirmen: **C. Aslı Kutay**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Sayfa Sayısı: **266**

40 Yıl 12 Eylül

Derleyen: **Tanıl Bora**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Sayfa Sayısı: **232**

YENİ ÇIKANLAR

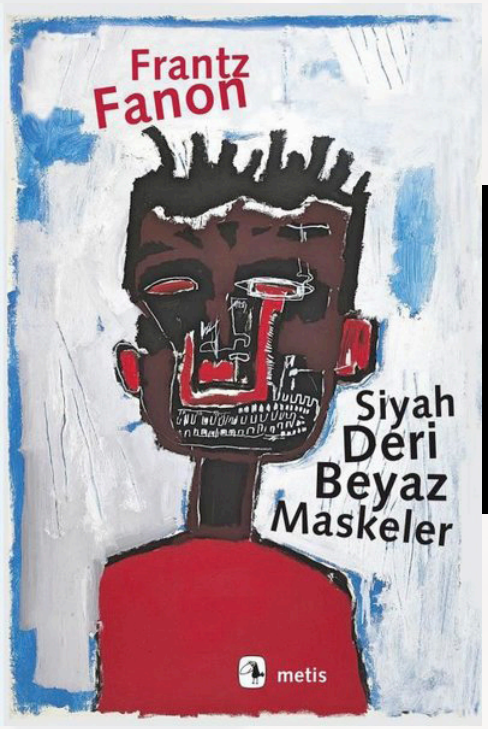

Siyah Deri, Beyaz Maskeler

Yazar: **Frantz Fanon**
Çevirmen: **Orçun Türkay**
Yayınevi: **Metis Yayıncılık**
Sayfa Sayısı: **192**

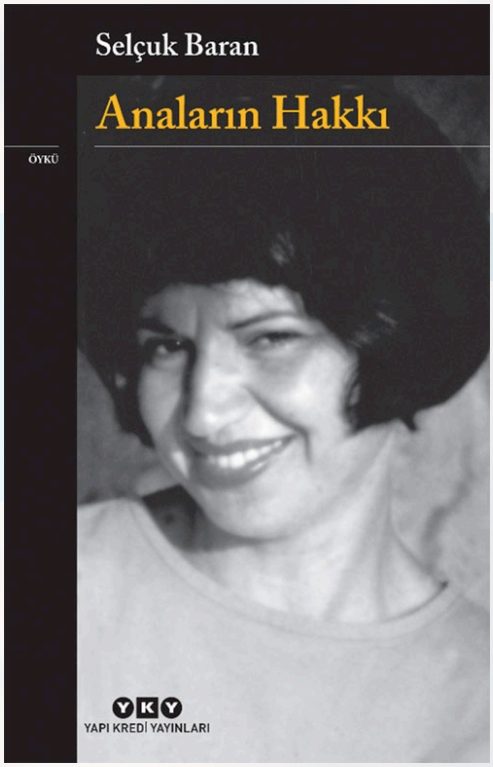

Anaların Hakkı

Yazar: **Selçuk Baran**
Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**
Sayfa Sayısı: **96**

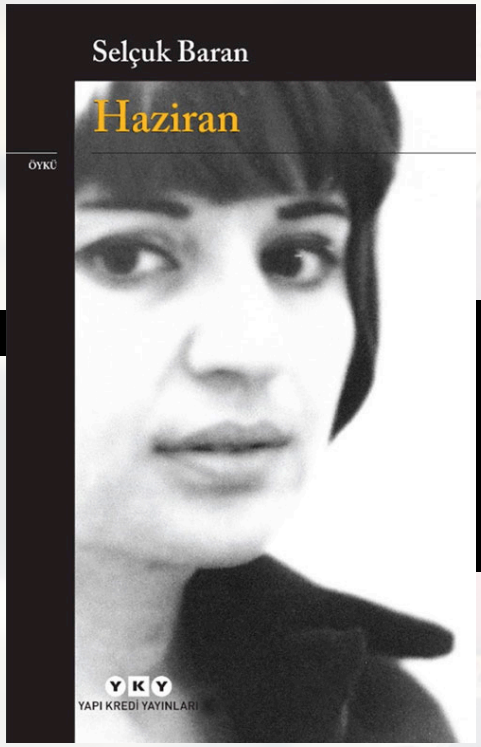

Haziran

Yazar: **Selçuk Baran**
Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**
Sayfa Sayısı: **136**

YENİ ÇIKANLAR

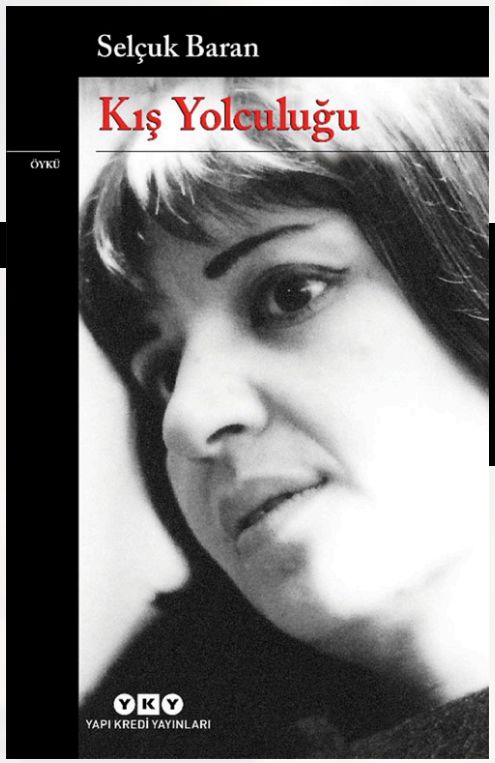

Kış Yolculuğu
Yazar: **Selçuk Baran**
Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**
Sayfa Sayısı: **112**

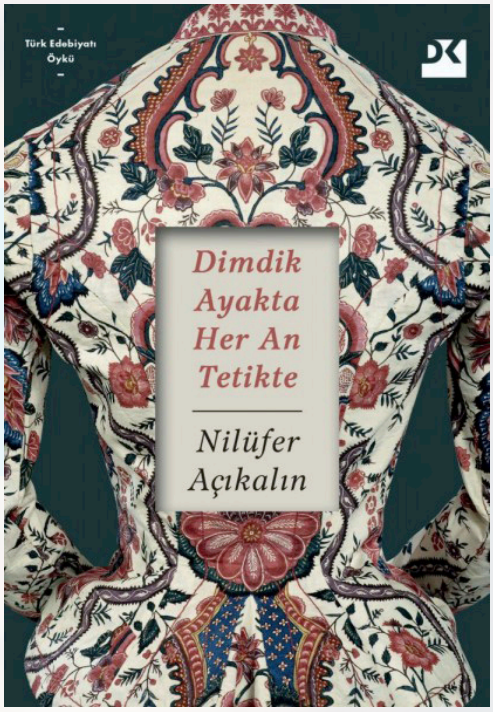

Dimdik Ayakta Her An Tetikte
Yazar: **Nilüfer Açıkalın**
Yayınevi: **Doğan Kitap**
Sayfa Sayısı: **152**

Özgürlüğe Seyahat
Yazar: **Esi Edugyan**
Çevirmen: **Begüm Kovulmaz**
Yayınevi: **Doğan Kitap**
Sayfa Sayısı: **384**

YENİ ÇIKANLAR

Bizi Buraya Getiren Şeyler
Yazar: **Çağatay Yılmaz**
Yayınevi: **Notos Kitap**
Sayfa Sayısı: **122**

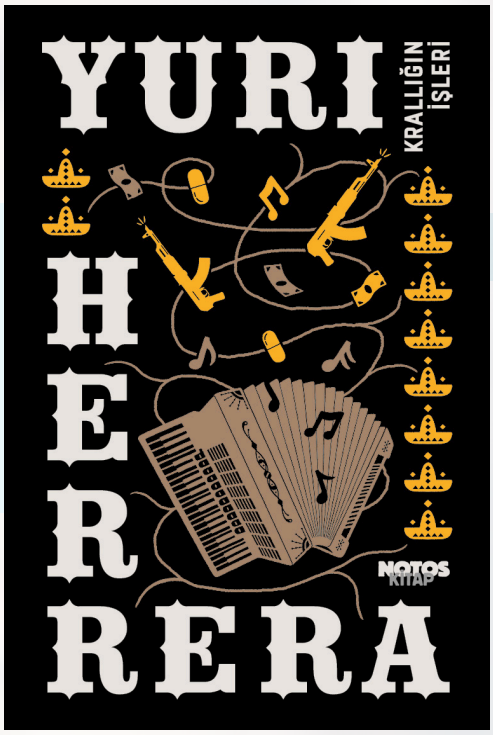

Krallığın İşleri
Yazar: **Yuri Herrera**
Çevirmen: **Bülent Kale**
Yayınevi: **Notos Kitap**
Sayfa Sayısı: **99**

Çingene Kızı
Yazar: **Miguel de Cervantes**
Çevirmen: **Adnan Özer**
Yayınevi: **Notos Kitap**
Sayfa Sayısı: **159**

YENİ ÇIKANLAR

Akıp Giden Günlerimiz

Yazar: **Özcan Yılmaz**
Yayınevi: **Notos Kitap**
Sayfa Sayısı: **193**

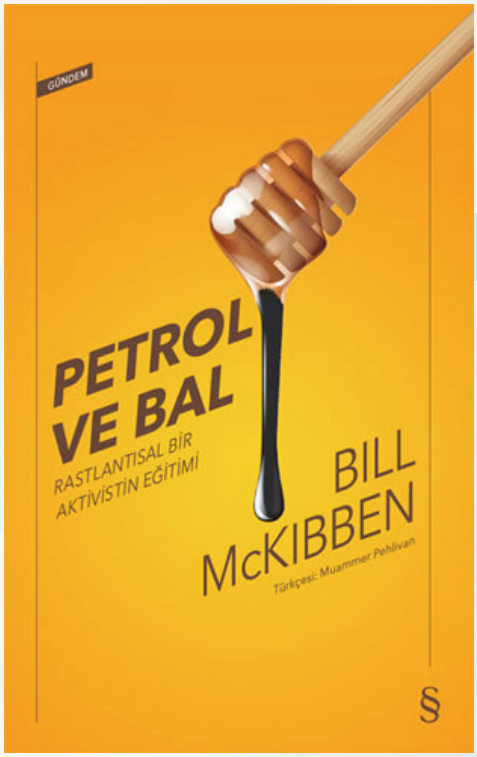

Petrol ve Bal

Yazar: **Bill McKibben**
Çevirmen: **Muammer Pehlivan**
Yayınevi: **Everest Yayınları**
Sayfa Sayısı: **232**

Savaş Sanatı

Yazar: **Sun Zi**
Çevirmen: **Erdem Kurtuldu**
Yayınevi: **Can Yayınları**
Sayfa Sayısı: **72**

YENİ ÇIKANLAR

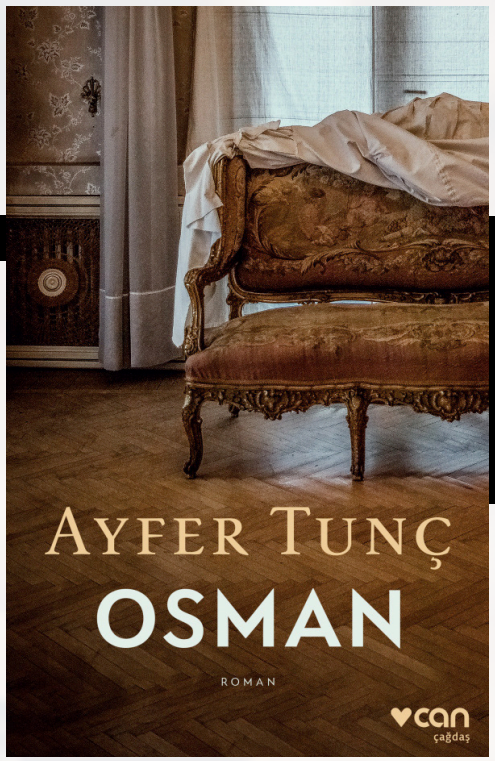

Osman
Yazar: **Ayfer Tunç**
Yayınevi: **Can Yayınları**
Sayfa Sayısı: **504**

Küçük Ressamlar için Binbir Surat Kitabı
Yazar: **Kolektif**
Yayınevi: **Tekir Kitap**
Sayfa Sayısı: **176**

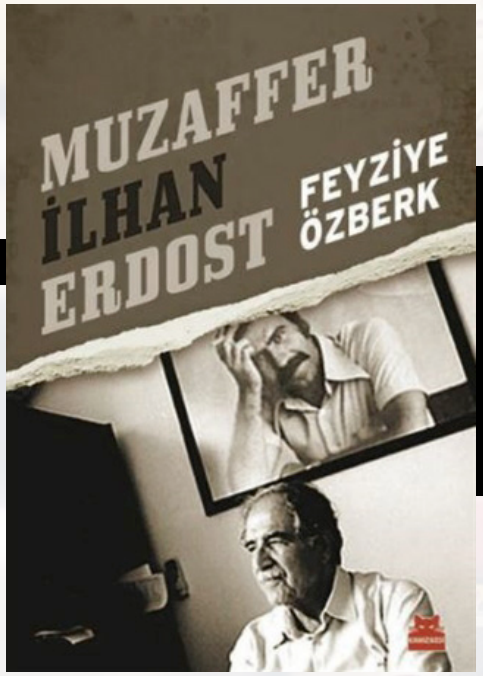

Muzaffer İlhan Erdost
Yazar: **Feyziye Özberk**
Çevirmen: **Rabia Elif Özcan**
Yayınevi: **Kırmızı Kedi Yayınevi**
Sayfa Sayısı: **216**

YENİ ÇIKANLAR

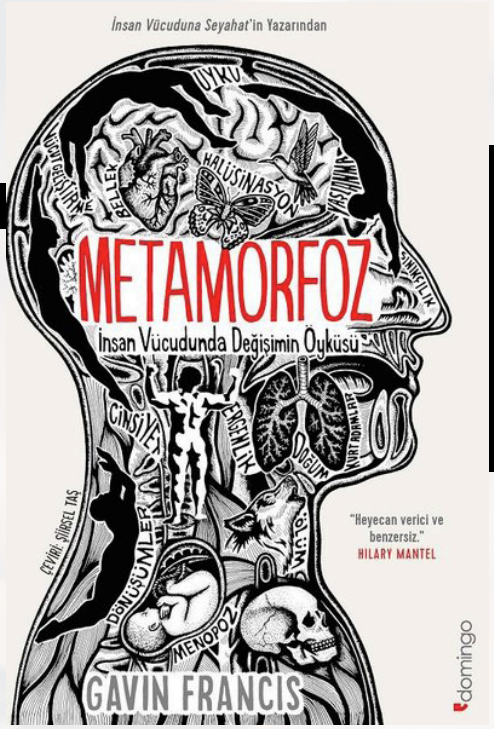

Metamorfoz

Yazar: **Gavin Francis**
Çevirmen: **Şiirsel Taş**
Yayınevi: **Domingo Yayınevi**
Sayfa Sayısı: **304**

Cafe Fernando

Yazar: **Cenk Sönmezsoy**
Yayınevi: **Mundi**
Sayfa Sayısı: **416**

Kore Masalları

Yazar: **Im Bang, Yi Ryuk**
Çevirmen: **Servin Sarıyer**
Yayınevi: **Kara Karga Yayınları**
Sayfa Sayısı: **208**

YENİ ÇIKANLAR

Sınırsız Zihin
Yazar: **Jo Boaler**
Çevirmen: **Zeynep Nur Ayanoğlu**
Yayınevi: **Koç Üniversitesi Yayınları**
Sayfa Sayısı: **208**

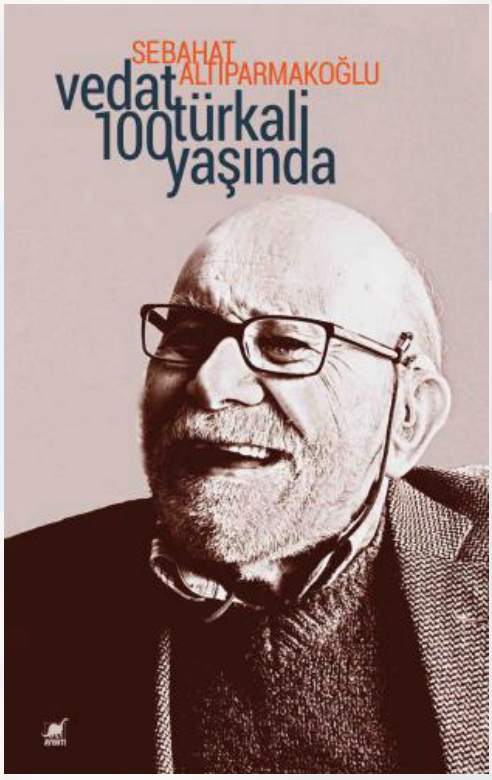

Vedat Türkali
100 Yaşında
Yazar: **Sebahat Altıparmakoğlu**
Yayınevi: **Ayrıntı Yayınları**
Sayfa Sayısı: **400**

Kütleçekimin
Yükselişi
Yazar: **Marcus Chown**
Çevirmen: **Murat Alev**
Yayınevi: **Alfa Yayınları**
Sayfa Sayısı: **306**